

Årsrapport 2023

Statens lånekasse for utdanning

• VI GJØR UTDANNING
MULLIG

Innhold

1	Leders beretning	3
2	Introduksjon til virksomheten og hovedtall	4
2.1	Om virksomheten	4
2.2	Hovedtall for virksomheten	5
2.2.1	Nøkkeltall om kunder og utdanningsstøtte	5
2.2.2	Nøkkeltall for drift og utvikling	5
3	Årets aktiviteter og resultater	7
3.1	Faste oppgaver og hovedaktiviteter	7
3.2	Stramme rammer og økte ambisjoner preger risikobildet	8
3.2.1	Omtale av risikoreducerende tiltak	8
3.3	Endringer i utdanningsstøtteordningene	8
3.4	Mål og resultatoppgjør	9
3.4.1	Mål 1: <i>Like muligheter til utdanning gjennom finansiering av den enkeltes og samfunnets kompetansebehov</i>	9
3.4.2	Mål 2: <i>En enklere hverdag for alle i utdanning og alle med utdanningslån</i>	13
3.5	Oppdrag fra tildelingsbrev	17
3.5.1	Prioriteringer og oppdrag	17
3.6	Tillegg til tildelingsbrev	20
3.6.1	Oppdrag om studentøkonomi, tillegg 5 fra 2022	20
3.7	Fellesføringer fra tildelingsbrev	20
3.7.1	Konsulentbruk	20
3.7.2	Øke antall lærlinger	20
3.7.3	Desentralisert arbeid	21
3.8	Andre aktiviteter	21
3.8.1	FNs bærekraftsmål	21
4	Styring og kontroll	23
4.1	Internkontroll	23
4.2	Kontroller	24
4.2.1	Utdanning i utlandet – årlig kontroll og sluttkontroll	24
4.2.2	Strømstipend	24
4.3	Klagesaker	25
4.4	Oppfølging av oppdrag til Skatteetaten, divisjon innkreving	25
4.5	Etterlevelsen av forskriften om arbeidsvilkår i offentlige kontrakter	26
4.6	Personvernombudet	27
4.7	Sikkerhet og beredskap	27
4.7.1	Lånekassens verdier	27
4.7.2	Risiko- og sårbarhet (ROS)	27
4.7.3	Krisestab og -øvelse	27
4.8	Informasjonssikkerhet	27
4.9	Data og informasjonsforvaltning	28
4.10	Personalmessige forhold	28
4.10.1	Organisasjonsendringer	28
4.10.2	Turnover	29
4.10.3	Pensjonsalder	29
4.10.4	Personalstatistikk	29
4.10.5	Sykefravær	30
5	Vurdering av fremtidsutsikter	31
6	Årsregnskap	32
6.1	Ledelsens kommentar til årsregnskapet	32
6.1.1	Formål	32
6.1.2	Konverteringsfondet	32
6.1.3	Bekreftelse	32
6.1.4	Vesentlige forhold ved årsregnskapet	32
6.1.5	Revisjon	35
6.2	Prinsippnote årsregnskapet	36
6.3	Oppstilling av bevilgningsrapporteringen	38
6.4	Oppstilling av artskontorrapporteringen	42

Tabeller

Tabell 1. Tabellen viser utvalgte volumtall for perioden 2018 til 2023	5
Tabell 2. Tabellen viser nøkkeltall for driftsutgifter for perioden 2018 til 2023	6
Tabell 3. Inntektsfordeling og gjennomsnittlig studiepoengproduksjon i 2022 blant støttemottakere under 25 år.	11
Tabell 4. Total behandlingstid i 2023 sammenlignet med 2022, 2021 og 2020.....	14
Tabell 5. Tabellen viser automatiseringsgrad for alle sakstyper i årene 2017 til 2022.	14
Tabell 6. Tabellen viser innvilgning og utbetaling av lån og stipend ved studiestart høsten 2023, 2022 og 2021.....	16
Tabell 7. Tabellen viser en oversikt over antallet kunder med overførte krav til Skatteetaten.....	26
Tabell 8. Antall personer som har pensjonert seg og gjennomsnittlig pensjonsalder 2019 - 2023	29
Tabell 9. A) Tabellen viser midlertidige stillinger og stillingsandel fordelt på kjønn i 2023. B) Tabellen viser viser kjønnsbalanse, lønnsgjennomsnitt og antall ansatte totalt i 2023. C) Tabellen viser kjønnsbalanse og lønnsgjennomsnitt per stillingsgruppe i 2023.	30
Tabell 10. Sykefravær (uten feriefradrag) 2020-2023.	30
Tabell 11 Tabellen viser samlede tildelinger og regnskapstall for utgifts- og inntektskapitler for 2023.	38
Tabell 12. Tabellen viser en oversikt over samlet tildeling fordelt på kapitler og poster.....	39
Tabell 13. Tabellen viser brukte fullmakter og mulig overførbart beløp til neste år	40
Tabell 14. Tabellen viser artskontorrapporteringen for 2023 og sammenlignbare tall for 2022.	42
Tabell 15. Tabellen viser innbetalinger fra drift for 2023 og sammenlignbare tall fra 2022.....	43
Tabell 16. Tabellen viser lønnsutbetalinger for 2023 og sammenlignbare tall fra 2022.	43
Tabell 17. Tabellen viser utbetalinger til drift for 2023 og sammenlignbare tall fra 2022.....	44
Tabell 18. Tabellen viser finansinntekter for 2023 og sammenlignbare tall fra 2022.....	44
Tabell 19. Tabellen viser finansutgifter for 2023 og sammenlignbare tall fra 2022.....	44
Tabell 20. Tabellen viser utbetalinger til investeringer for 2023 og sammenlignbare tall fra 2022.....	45
Tabell 21. Tabellen viser gebyr- og renter for 2023 og sammenlignbare tall fra 2022.....	45
Tabell 22. Tabellen viser ordinære rentesatser for 2023	46
Tabell 23. Tabellen viser kostnader som gjelder låneordningen for 2023 og sammenlignbare tall fra 2022.....	46
Tabell 24. Tabellen viser stipend og avskrivninger for 2023 og sammenlignbare tall fra 2022.	46
Tabell 25. Tabellen viser stipendkostnader, lån som er omgjort til stipend og samlede stipendkostnader.	46
Tabell 26. Tabellen viser avskrivninger fordelt på ulike ordninger for 2023 og sammenlignbare tall for 2022.	47
Tabell 27. Tabellen viser tap på utlån de siste to årene.....	47
Tabell 28 Tabellen viser forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.....	48
Tabell 29. Tabellen viser netto utbetalt lån for 2023 og sammenlignbare tall for 2022	48
Tabell 30. Tabellen viser hvordan lånebeholdningen fordeler seg i 2023 med sammenlignbar totalsum for 2022:.....	49

Figurer

Figur 1. Organisasjonskart per 31.12.2023	4
Figur 2. Utviklingen i basislånet de siste 20 årene	10
Figur 3. Figuren viser når kunder fikk utbetalt støtten fra Lånekassen.	16
Figur 4. Tabellen viser en oversikt over kvaliteten i saksbehandlingen.....	24

1 Leders beretning

I forbindelsen med avviklingen av styret fra 2023, kunne Lånekassen for første gang invitere til brukerråd. Brukerrådet er opprettet fordi vi ønsker å dele innsikt og samtidig få innspill fra elev-, student- og fagskolerepresentantene. 427 800 elever og studenter mottok støtte fra Lånekassen i 2023. De er, uten tvil, vår aller viktigste kundegruppe.

Hver tredje innbygger i alderen 16 til 66 år er kunde i Lånekassen. De fleste av dem betaler tilbake på studiegjelden sin. I 2023 delte vi ut 38,7 milliarder kroner i støtte, mens i underkant av 800 000 tilbakebetalere skylder til sammen 256,7 milliarder kroner.

Ved inngangen til 2023 så vi en betydelig økning i purringer, og vi har gjennom året vært opptatt av å få frem informasjon som kan hjelpe kunder med betalingsproblemer. Å benytte seg av tilgjengelige betalingsutsettelse er et av grepene kundene kan anvende ved behov. I fjor brukte én av fire kunder betalingsutsettelse én eller flere ganger. Før korona i 2019 var denne andelen én av fem. Til tross for økningen i antall purringer er andelen mislighold fortsatt lav, med 0,3 prosent overført til Statens innkrevingsentral.

Lånekassen skal bidra til at flere fullfører videregående opplæring, tar utdanning og holder seg faglig relevante i arbeidslivet for å sikre samfunnet tilgang til kompetanse. Vi har gjennomført en viktig etappe i arbeidet med å utvikle en fleksibel låneordning for voksne i jobb; kompetanselånet. Vi er snart i mål, men det er ingen tvil om at vi i 2024 fortsatt må gi prosjektet høyeste prioritet for å klare å «klippe snoren» for denne nye ordningen neste vinter.

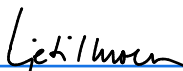
Lånekassen har klart den vanskelige balansen mellom å utvikle en helt ny låneordning, og samtidig sikre finansiering til studiestart, som er en viktig målestokk for vår drift. Seks av ti studenter som søkte om studielån, fikk pengene på konto før semesterstart i høst. Innen september var andelen økt til 79 prosent, litt bedre enn året før.

Det er vår oppgave å bidra til økt kunnskap om effekten av offentlig finansiering som virkemiddel for utdanning og livslang læring. I 2023 har vi blant annet sett nærmere på hvor mye studentene jobber ved siden av studiene. Vi benyttet månedlige opplysninger om arbeidstid, som innebærer at vi har fått opp et mer detaljert bilde av hvor mye studenten jobber. I løpet av et kalenderår er nesten 9 av 10 studenter registrert i et aktivt arbeidsforhold, mens andelen i hver enkelt semester måned er cirka 5 av 10. Resultatene gir ny innsikt til debatten om studentøkonomi¹. Vi har gjennomført flere analyser, og gitt faglige råd på tilbakebetalingsområdet.

Lånekassen fikk oppmerksomhet for god kundeservice og beste omdømme i offentlig sektor i 2023. Det er utvilsomt en anerkjennelse vi setter stor pris på, men gir oss ingen grunn til å lene oss tilbake. Innbyggerundersøkelsen til DFØ som ble publisert like over nyttår, viser at tilliten til offentlig sektor er svekket. Tilfredsheten med Lånekassens tjenester er blitt noe dårligere i denne undersøkelsen. Samtidig som tilliten til offentlig sektor er under press, øker kundenes forventninger til enkle, digitale tjenester. Dette vil utfordre oss fremover.

Vi brenner etter å utvikle nye løsninger for bedre kundeopplevelser og støtte til saksbehandling, men må ta vanskelige valg i vår ressursbruk. Som ny direktør i Lånekassen opplever jeg en virksomhet med et sterkt engasjement for kundene og samfunnets behov, og en utålmodighet fordi vi ikke har kapasitet til å ta fatt på alt vi ser må gjøres. Denne energien er et godt utgangspunkt for å jobbe videre med vårt viktige samfunnsoppdrag.

Alle kundene våre får et siste brev fra oss når studiegjelden er betalt tilbake. Der står det «Vi håper du har hatt glede og nytte av utdanningen din». Med livslang læring og mer fleksibel utdanningsstøtte kan budskapet kanskje være «På gjensyn, vi er her når du trenger påfyll av kompetanse».

Kjetil Moen (15. mar.. 2024 09:33 GMT+1)

Kjetil Moen
Direktør

¹ <https://lanekassen.no/nb-NO/statistikk-og-analyse/innsikt-og-analyse/studenter-og-arbeid/>

2 Introduksjon til virksomheten og hovedtall

2.1 Om virksomheten

Lånekassen er et statlig forvaltningsorgan underlagt Kunnskapsdepartementet. Lånekassen har hovedkontor i Oslo og kontorer i Stavanger, Trondheim og Ørsta. I 2023 brukte Lånekassen 330 årsverk, og hadde 375 fast ansatte ved utgangen av året.

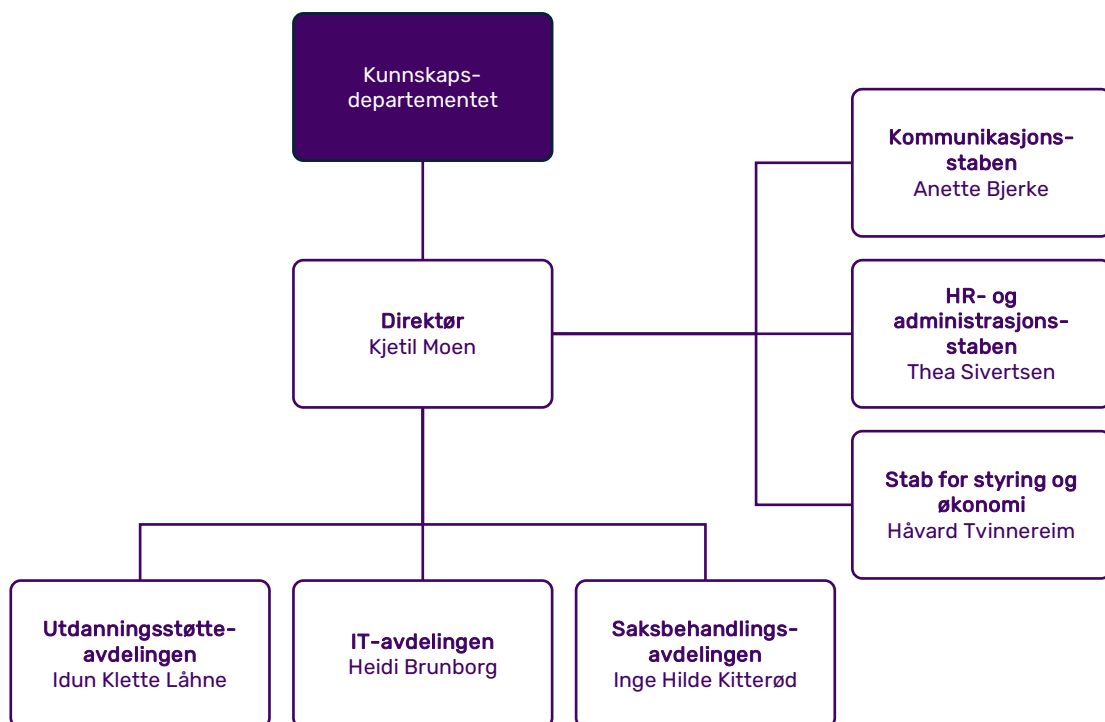
Lånekassens samfunnsoppdrag går frem av utdanningsstøttelovens formålsbestemmelse § 1. Utdanningsstøtteordningenes formål er å bidra til

- like muligheter til utdanning uavhengig av geografiske forhold, alder, kjønn, funksjonsevne og økonomiske og sosiale forhold
- å sikre samfunnet og arbeidslivet tilgang på kompetanse
- at utdanningen skjer under tilfredsstillende arbeidsforhold, slik at studiearbeidet kan bli effektivt.

Loven med forskrifter definerer innholdet i utdanningsstøtteordningene til enhver tid.

I tillegg har departementet fastsatt føringer i vedtekter for Lånekassen av 15. januar 2016, og i virksomhets- og økonomiinstruks for Lånekassen av 01. januar 2023. Med dette utgangspunktet forvalter Lånekassen utdanningsstøtteordningene, og bidrar til å innfri ordningenes formål.

Figur 1. Organisasjonskart per 31.12.2023

2.2 Hovedtall for virksomheten

2.2.1 Nøkkeltall om kunder og utdanningsstøtte

Kundemassen til Lånekassen fortsetter å øke, og økningen er størst på tilbakebetaling. Antall låntakere under utdanning har holdt seg stabilt det siste året, mens antallet som betaler tilbake økte med 2,6 prosent. I 2023 var det 427 800 tildelingskunder og 796 400 som betalte tilbake på studiegjeld. Antall kunder har samlet sett økt med 1,7 prosent.

Til sammen har utlånsporteføljen økt med 7 prosent fra 2023 til 2024, og er på nær 257 milliarder kroner. Veksten i utlånsporteføljen i 2023 kan i hovedsak forklares med årlig prisjustering av støttesatsene og økt antall tilbakebetalingskunder.

Tabell 1. Tabellen viser utvalgte volumtall for perioden 2018 til 2023.

Nøkkeltall	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Utlånsportefølje i milliarder kr	256,7	239,7	224,7	209,0	194,6	183,9
Tildelt utdanningsstøtte i milliarder kr	38,7	38,0	37,8	35,8	31,8	30,1
Stipend i milliarder kr ²	12,3	12,6	11,4	11,2	11,2	10,6
Antall kunder	1 224 200	1 203 500	1 181 200	1 158 500	1 133 400	1 110 500
Antall søknader ³	1 032 000	1 006 500	968 600	1 013 500	859 000	860 000

2.2.2 Nøkkeltall for drift og utvikling

Oversikten er satt opp basert på Direktoratet for forvaltning og økonomistyrings (DFØs) anbefalinger til hvilke faste nøkkeltall alle statlige virksomheter bør presentere. Data er innholdsmessig oppdatert etter endrede definisjoner i veiledningsnotatet fra DFØ fra januar 2023.

Når det gjelder nøkkeltallet lønnsutgifter per årsverk har vi valgt å vise to varianter, dette på grunn av utviklingen i lønnsutgifter per årsverk blir misvisende når standarddefinisjonen for nøkkeltallsberegningen benyttes. Årsaken er at Lånekassen har hatt pensjonspremieberegning basert på premieoppfølging med fond, med til dels vesentlige variasjoner mellom årene. Pensjonsordningen er nærmere omtalt tilknyttet note 2 lønnsutgifter i årsregnskapet del 6.

² Stipend består av stipend som er direkte utbetalt og lån omgjort til stipend ved bestått utdanning

³ Antall inkomne søknader per kalenderår for sakstypene tildeling av støtte, betalingsutsettelse, sletting av renter og ettergivelse (eksklusiv likningskontroll). Pandemien har medført en vesentlig økning i søknader om betalingsutsettelse samt søknader om tilleggs lån i 2020, i 2021 er hovedårsaken til nedgang i søknader at volumet for søknader om betalingsutsettelser er redusert. Økningen i 2022 skyldes hovedsakelig veksten i betalingsutsettelser, økt med 37 500 fra 2021 (tilbake på 2020-nivå for betalingsutsettelser).

Tabell 2. Tabellen viser nøkkeltall for driftsutgifter for perioden 2018 til 2023

Nøkkeltall	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Antall ansatte (SSB) ⁴	384	379	346	344	340	352
Antall avtale årsverk (SSB) ⁵	362	356	334	337	328	339
Antall utførte årsverk ⁶	330,0	330,0	308,1	312,6	297,3	315,9
Samlet tildeling post 01-99 ⁷ (i mill. kroner)	45 458	42 363	41 570	39 351	35 662	33 459
Utnyttelsesgrad post 01-29	100,4%	98 %	99 %	97 %	96%	98 %
Lønnsandel av driftsutgifter post 01	66%	63 %	65 %	62 %	61 %	59 %
Lønnsutgifter per årsverk ⁸ (i 1000 kr)	888	791	902	837	821	747
Lønnsutgifter per årsverk, pensjonsordningsjustert ⁹ (i 1000 kr)	718	674	657	623	629	605

For utviklingstiltakene finansiert over post 45 er tildeling og forbruk omtalt i årsregnskapet pkt. 6.1, og nærmere beskrevet i del 3.

⁴ Kilde for nøkkeltallet er SSB- statistikk «12623: Ansatte i staten etter enhet». I tråd med endringer i rundskriv R- 115 som Fi ansdepartementet fastsatte 17. desember 2019, skal statlige virksomheter opplyse både om antall ansatte, antall avtalte årsverk og antall utførte årsverk i årsrapporten. SSB publiserer opplysninger om størrelsene antall ansatte og avtalte årsverk, virksomhetene skal bruke SSB- statistikken som kilde. SSB- resultater avviker fra data i pkt. 5.7.7 Personal og lønnshistorikk grunnet ulike definisjoner og tidspunkt for måling.

⁵ Se omtale i fotnoten over.

⁶ Årsverk iht. PM- 2019-13 Definisjon av utførte årsverk, uttrekk etter ny standardrapport fra DFØ.)

⁷ Nøkkeltallet samlet tildeling post 01-99 jf. oppstilling av bevilgningsrapporteringen, note A.

⁸ Nøkkeltallet for lønnsutgifter per årsverk beregnet etter definisjon i veiledningsnotat DFØ jan.2023.Gir ikke et dekkende bilde av kostnadsutviklingen for Lånekassen pga. pensjonsordningen.

⁹ Nøkkeltallet er korrigert (beregnet av lønnsutgifter uten pensjonspremie og arbeidsgiveravgift) for å vise reell lønnsutvikling, ref. omtale over tabellen.

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1 Faste oppgaver og hovedaktiviteter

Lånekassen har hatt et styre siden oppstarten i 1947, men statlige forvaltningsorganer har som hovedregel ikke et styre. Fordi Lånekassen er blitt direktorat for utdanningsstøtte, besluttet Kunnskapsdepartementet at styret skulle avvikles. Ved å avvikle styret likebehandles Lånekassen med andre direktorater. Denne endringen trådte i kraft 1. januar 2023.

For å styrke dialogen med interesseorganisasjoner har det blitt etablert et brukerråd bestående av Norsk studentorganisasjon (NSO), Association of Norwegian Students Abroad (ANSA), Elevorganisasjonen (EO) og Organisasjon for norske fagskolestudenter (ONF).

Kunnskapsdepartementet (KD) satte i proposisjonen til statsbudsjettet for 2023, Prop. 1 S (2022-2023), følgende mål for politikkområder som er særlig relevante for Lånekassen:

- Kunnskap legger grunnlag for demokrati, velferd, omstilling og bærekraft
- Samfunnet og arbeidslivet har tilgang på relevant kompetanse
- Kunnskapssektoren utjevner sosiale og geografiske skilnader
- Kompetanseheving og livslang læring er mer tilgjengelig for alle over heile landet
- Opplæring og utdanning som gir flere relevant kvalifisering

Målene innebærer ett sterkt fokus på samfunns- og kundebehov, og at vi skal måles på effekter av utdanningsstøtteordningene og aktivitetene vi gjør.

I tildelingsbrevet for 2023 pekte departementet på åtte særlige utfordringer og prioriteringer:

1. Lånekassens faglige rådgivningsrolle, herunder at Lånekassen skal fortsette å bygge kompetanse som trengs for god forvaltning og for å gi faglig funderte, relevante råd til departementet.
2. Fleksible utdanninger for voksne, herunder tilrettelegge for ordninger som adresserer det voksende behovet for livslang læring, arbeidsrelevante og korte utdanninger
3. Samarbeid med Skatteetaten og andre aktører om «Fremtidens innkreving», herunder effektivisere regelverk og IT-systemer for en mer effektiv offentlig innkreving.
4. Modernisering av Lånekassens kjernesystemer, herunder utvikling av strategi for modernisering eller erstatning av kjernesystemene.
5. Fullføringsretten, herunder tiltak for at flere ungdom og voksne skal fullføre og bestå videregående opplæring.
6. Samarbeid med Helsedirektoratet, herunder analyse av midlertidig unntak fra inntektsgrensene for studenter som jobbet i helse- og omsorgssektoren under covid-19-pandemien. Samtidig foreslå mulige regelverksendringer for krisesituasjoner.
7. Redusere mislighold av utdanningslån hos utsatte grupper.
8. Endringer i styringsmodell, herunder avviklingen av styret og opprettelse av brukerråd.

Lånekassen har i 2023 fortsatt arbeidet med å utvikle et analysemiljø slik at vi kan ivareta et enda bedre kunnskapsgrunnlag. Dette kunnskapsgrunnlaget om studentene og ordningene er blitt brukt aktivt i dialogen med departementet.

Gjennom 2023 har Lånekassen også fortsatt arbeidet med å tilrettelegge for en mer mangfoldig målgruppe. Det gjelder særlig livslang læring, og arbeidet med å ivareta voksnes behov for utdanning og kompetansepåfyll gjennom livet. Dette arbeidet kommer til å prege mye av Lånekassens utviklingsaktiviteter også i 2024.

I kapittel 3 beskriver vi en del av tiltakene og aktivitetene Lånekassen har gjennomført i 2023 for å sikre at vi når målene og ambisjonene våre.

3.2 Stramme rammer og økte ambisjoner preger risikobildet

Risikovurderinger er en integrert del av Lånekassens mål- og resultatstyring. I 2023 er det gjort forberedelser til en mer helhetlig risikostyring, med formål om at risikostyring skal bli en enda mer integrert del av prosesser på alle nivå, fra det strategiske til det operative.

Ved inngangen av 2023 opplevde Lånekassen å gå inn i året med høyere risiko enn tidligere år. Særsilt utpregede risikoer angikk en anstrengt budsjettsituasjon, saksbehandlingstider og generelt manglende kapasitet og kompetanse. Disse risikoområdene er beskrevet ytterligere nedenfor i forbindelse med de risikoreduserende tiltakene.

3.2.1 Omtale av risikoreduserende tiltak

Budsjettsituasjonen

Ved inngangen til 2023 sto Lånekassen ovenfor en betydelig økonomisk utfordring, med risiko for å overskride budsjettrammen. Ved budsjettrevideringen i mai ble det innført en del risikoreduserende tiltak som bemanningsbesparelser, redusert bruk av overtid og kutt i kompetansemidler. Tiltakene ga effekt, men enkelte uforutsette kostnader mot slutten av året resulterte i et driftsregnskap med merforbruk på ca. 1,8 millioner kroner.

Manglende kapasitet og kompetanse

I kjølvannet av pandemien var 2022 et år med ekstraordinær turnover, dette var en trend som fortsatte, men avtok noe igjennom 2023. Utover kun bemanningsendringene har dette ført med seg en del utfordringer med konsekvenser for fremdrift og leveranser. Å miste flere sentrale ressurser innen enkelte fagområder samtidig gjør det krevende å få nyansatte opp i fart på mer komplekse oppgaveløsninger. I 2023 har Lånekassen derfor vært oppmerksomme på å beholde ansatte og utvikle eksisterende kompetanse. Flere medarbeidere fikk andre stillinger internt, og andre er utlånt til andre avdelinger for å ta ned risikoen på kompetanse. Intern mobilitet er positivt for å beholde og utvikle den enkelte, men også for å få synergi av kompetanse fra et område til et annet internt i Lånekassen. Intern mobilitet har derfor vært brukt som et risikoreduserende tiltak.

Saksbehandlingstid

Lånekassen har i hovedsak håndtert saksmengden i første halvår innenfor den saksbehandlingstiden vi oppgir til kundene og i henhold til våre interne målsettinger. For søknader om basislån har saksbehandlingstiden for søknader som må behandles manuelt, vært 5 uker.

Vi har gjort tiltak for å øke kapasiteten i høysesongen ved å ansette flere faste deltidsmedarbeidere (studenter) som jobber en dag i uken gjennom året, men vesentlig mer i juli/august/september. Det er også iverksatt endringer på telefoniområdet for å redusere omfanget av telefonhenvendelser som settes over til andrelinje for å frigjøre noe mer kapasitet til saksbehandling.

Dette har bidratt til at vi kunnet håndtere søknader om studiestøtte i henhold til oppgitt behandlingstid på 7 uker gjennom høysesongen. Vi har samtidig måttet nedprioritere søknader og henvendelser som ikke har umiddelbar betydning for livsopphold. Det betyr at særlig søknader om sletting av renter har fått lenger behandlingstid enn tidligere. Behandlingstiden har vært opptil fem måneder.

Antall ubehandlede søknader og henvendelser ved utgangen av året er på et akseptabelt nivå og inneholder kun en liten andel søknader om studiestøtte. Søknader om sletting av renter vil imidlertid fortsatt ha lang behandlingstid.

3.3 Endringer i utdanningsstøtteordningene

Utstyrsstipendet gis til dekning av individuelt utstyr i opplæringen til elever i videregående opplæring med ungdomsrett. Fra studieåret 2023-2024 ble modellen for utstyrsstipend utvidet fra fire til fem satser for å styrke særlig stipendet til yrkesfaglige utdanningsprogram. Økningen vil sikre bedre samsvar mellom elevenes kostnader til utstyr og stipendet.

Videre ble borteboerstipendet til elever som må bo borte for å ta videregående opplæring, styrket, for å bidra til at geografi og privatøkonomi ikke skal være et hinder for at unge får den opplæringen de ønsker seg. Stipendet ble økt fra kr 4 979 i 2022-2023 til kr 5 848 i 2023-2024.

Fra studieåret 2023-2024 ble det en reduksjon i stipendandel til 40 prosent for alle som får lån og stipend til skolepenger utenfor Norden. For master- og ph.d.-utdanning samt utveksling som en del av en universitets- eller høyskoleutdanning, reduseres stipendandelen fra 70 prosent til 40 prosent. For øvrige utdanninger ble stipendandelen redusert fra 50 prosent til 40 prosent.

I ordningen for sletting av gjeld for låntakere i tiltakssonen¹⁰ ble andelen gjeld som blir slettet, økt fra 10 til 20 prosent, og det maksimale beløpet en kan få slettet, ble økt fra 25 000 kroner til 30 000 kroner. Det ble også presisert at låntakere som arbeider på hjemmekontor, er omfattet av ordningen.

Videre ble det satt en endelig frist til 31.12.2025 for å søke sletting av gjeld på grunn av flytting til, og arbeid i hjemlandet for låntakere som fikk utdanningsstøtte etter den tidligere kvoteordningen,¹¹ som ble avvirket fra 2016.

3.4 Mål og resultatoppnåelse

Fra 2021 fikk Lånekassen nye virksomhetsspesifikke mål og styringsparametere. Vi skal i større grad arbeide etter mål som kan måles gjennom samfunnseffekter. Årlig skal vi rapportere på følgende to overordnede mål:

1. Like muligheter til utdanning gjennom finansiering av den enkeltes og samfunnets kompetansebehov
2. En enklere hverdag for alle i utdanning og alle med utdanningslån

I de neste kapitlene går vi gjennom målene.

3.4.1 Mål 1: *Like muligheter til utdanning gjennom finansiering av den enkeltes og samfunnets kompetansebehov*

Under dette målet er det fastsatt følgende tre styringsparametere:

- Treffsikker finansiering av utdanningskostnader og livsopphold
- Tilrettelegge for samfunnets nåværende og fremtidige kompetanseutvikling
- Tilgang til relevant finansiering ut ifra den enkeltes kompetansebehov

Vi har valgt å rapportere samlet for disse tre styringsparameterne, under tematiske overskrifter, uten å spesifisere hva som hører inn under de enkelte parameterne.

Innledning

I studieåret 2022-2023 fikk 427 800 personer lån og/eller stipend til utdanning fra Lånekassen. 165 600 av disse var ungdom i videregående opplæring, mens 262 200 var studenter ved universiteter, høyskoler og fagskoler, voksne elever i videregående- eller grunnskoleopplæring og folkehøyskoleelever.

Det er et grunnleggende skille mellom utdanningsstøtteordningen for ungdom i videregående opplæring, og utdanningsstøtteordningen for studenter i høyere akademisk eller yrkesfaglig utdanning og voksne i grunnopplæring. Ordningen for ungdom i videregående opplæring, som i hovedsak er stipendbasert, bygger på at det i utgangspunktet er et foreldreansvar å dekke livsoppholdskostnader for elevene under opplæringen. Den sikter derfor primært mot å bidra til å dekke utdanningskostnader. Med utdanningskostnader menes kostnader til nødvendig utstyr i opplæringen og skolepengekostnader for dem som tar opplæringen ved privatskoler. I tillegg inneholder den borteboerstipendet, som er en viktig ordning for dem som trenger å flytte ut av foreldrehjemmet for å kunne ta videregående opplæring.

¹⁰ Finnmark og utvalgte kommuner i Nord-Troms

¹¹ Låntakere fra utviklingsland, landene på Vest-Balkan, land i Aust-Europa og Sentral-Asia

For studenter ved universiteter, høyskoler og fagskoler med flere er det annerledes. Det gjelder ikke noe lovbestemt forsørgeransvar for denne gruppen – man betraktes som økonomisk selvstendig under slik utdanning. Finansieringen av bo- og levekostnader tilbys i hovedsak som lån, men innenfor et regelverk som innebærer at en betydelig del av lånet kan omgjøres til stipend ved gjennomføring av utdanningen.

Høy prisvekst – også i 2023

Både i 2022 og 2023 var prisveksten i Norge betydelig høyere enn det som har vært vanlig i senere tid. Siden utgangspunktet for den årlige justeringen av Lånekassens støttesatser er en prisvekstprognose som blir gjort en god stund før perioden satsene skal gjelde for, ble kjøpekraften i studiestøtten svekket i studieåret 2022–2023.

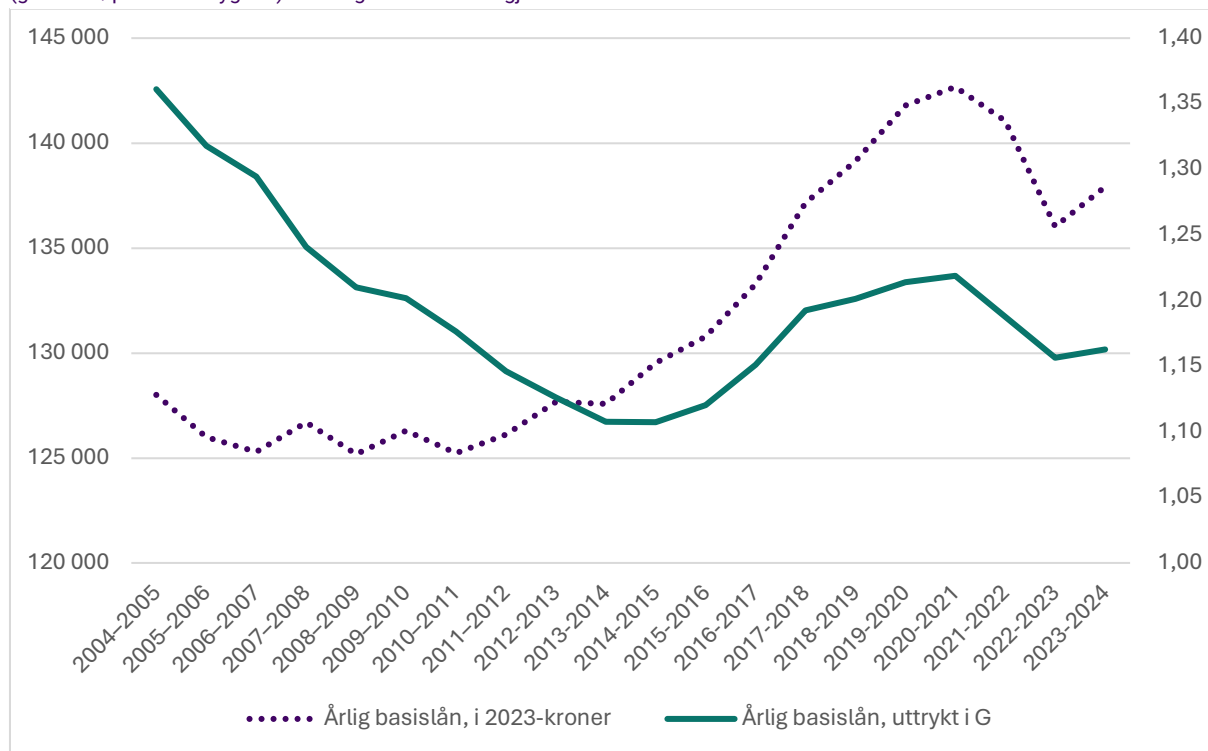
En del av denne svekkelsen ble hentet inn i studieåret 2023–2024 gjennom en generell økning av alle støttesatser i Lånekassen på 7 prosent, dvs. 1,5 prosentpoeng mer enn faktisk prisvekst i 2023. Men som figuren nedenfor viser, var ikke dette nok til å rette opp hele den utilsiktede underreguleringen av basislånet i 2022–2023.

For å sikre større forutsigbarhet i systemet for prisjustering av støttesatsene, slik at uventet høy prisvekst i et enkeltår ikke medfører varig svekkelse av kjøpekraften i studiestøtten, er det for fremtiden lagt opp til at Lånekassen i de årlige justeringene i større grad skal korrigere for eventuelle avvik mellom faktisk prisvekst og anvendt prisjusteringsfaktor i foregående år.

Studentøkonomi

Grunnfinansieringselementet for studenter er basislånet, og et klart flertall av støttemottakerne får kun denne livsoppholdsytelsen. Ifølge Eurostudent VII-undersøkelsen (2019) utgjør studiestøtten 62 prosent av inntektene til norske studenter under 22 år.¹²

Figur 2. Utviklingen i basislånet de siste 20 årene. Basislånet – historisk utvikling fra studieåret 2004–2005 til 2023–2024. Den lilla kurven viser størrelsen på et årlig basislån for heltidsstudenter i faste 2023-kroner. Den grønne kurven viser hvor mange G (grunnbeløpet i folketrygden) det årlige basislånet utgjorde i de enkelte studieårene.

Som figuren viser, har basislånet økt i forhold til prisveksten i de fleste studieårene siden 2010–2011, slik at samlet realvekst siden den gangen er om lag 10 prosent. På grunn av uventet høy prisvekst sank nivået likevel markant i 2022–2023. Noe av dette ble hentet inn gjennom ekstraordinær økning av

¹² «Jobbinntekter står for en økende andel av studenters inntekter», SSB-artikkel 24. september 2021 ifb. [Eurostudent VII-undersøkelsen](#)

støttesatsene i 2023–2024, og det er vedtatt i statsbudsjettet for 2024 at basislånet skal økes med hele 10 prosent i 2024–2025. Gitt siste oppdaterte SSB-prisvekstprognose for 2024, per 08.12.2023, er det grunn til å tro at kjøpekraften i studiestøtten kommer til å ligge på et høyere nivå enn det har gjort i løpet av de siste 20 årene.

Målt i forhold til utviklingen i grunnbeløpet i folketrygden (G), kan vi også observere en viss økning i støttenivået i løpet av siste 10-årsperiode. Om vi derimot ser på siste 20-årsperiode, er støttenivået i dag – uttrykt i G – atskillig lavere enn for 20 år siden. Dette har sammenheng med at G generelt reguleres i samsvar med lønnsveksten, mens studiestøtten i utgangspunktet blir regulert i takt med prisveksten.

Flertallet av studentene har noe lønnet arbeid ved siden av studiene. Arbeidsinntekt spiller derfor også en betydelig rolle i studentøkonomien. Tabellen nedenfor gir et bilde av hvordan inntektsfordelingen var blant borteboende heltidsstudenter under 26 år som mottok støtte fra Lånekassen i 2022, og viser også gjennomsnittlig antall avlagte studiepoeng i 2022 innenfor hvert inntektsintervall.¹³

Tabell 3. Inntektsfordeling og gjennomsnittlig studiepoengproduksjon i 2022 blant støttemottakere under 25 år.

Inntektsintervall	Antall	Andel	Avlagte studiepoeng
0–25 000 kroner	10 699	12,7 %	53,6
25 000–50 000 kroner	9 178	10,9 %	56,4
50 000–75 000 kroner	12 284	14,5 %	56,9
75 000–100 000 kroner	11 657	13,8 %	57,3
100 000–150 000 kroner	18 515	21,9 %	57,3
150 000–200 000 kroner	11 320	13,4 %	56,4
200 000–250 000 kroner	5 525	6,5 %	55,4
250 000–300 000 kroner	2 463	2,9 %	54,9
300 000 kroner eller mer	2 800	3,3 %	52,6
Totalt	84 441	100,0 %	56,2

Gjennomsnittsinntekten i den undersøkte gruppen var 113 000 kroner, og halvparten hadde inntekt under 96 300 kroner (median). Statistikken inkluderer også arbeidsinntekt opptjent i sommerferien mellom vår- og høstsemesteret. En analyse fra 2023 viser at studentene i gjennomsnitt tjener omtrent dobbelt så mye per måned i sommerferien som ellers i året.¹⁴

For et klart flertall av de unge heltidsstudentene utgjorde studiestøtten et større beløp enn arbeidsinntekten. De som tok heltidsutdanning både våren og høsten 2022, fikk 127 500 kroner i basislån fra Lånekassen.

Mønsteret i 2022 er temmelig likt som i tilsvarende tabell for 2021, jf. Lånekassens årsrapport for 2022.¹⁵ Men vi kan observere en beskjeden forskyvning av undersøkt gruppe i retning av høyere inntekt i 2022-tabellen, noe som naturlig følger av den generelle lønnsveksten i samfunnet.

Ellers har den gjennomsnittlige studiepoengproduksjonen grovt sett falt med 1 studiepoeng fra 2021 til 2022 i de fleste inntektsintervaller, noe mer i de høyeste inntektsintervallene. Heller ikke dette er spesielt overraskende da generell statistikk på området tyder på at studiepoengproduksjonen var høyere enn normalt i pandemiårene 2020 og 2021, noe som kan henge sammen med utstrakt bruk av hjemmeksamen i denne perioden. Progresjonstallene for 2022 i tabellen over gir trolig et bedre uttrykk for unge heltidsstøttemottakeres normale studiepoengproduksjon enn 2021-tallene i forrige årsrapport.

¹³ Tabellen omfatter borteboende studenter født i 1997 eller senere, som mottok støtte til heltidsutdanning ved norske universiteter, høyskoler og fagskoler både våren og høsten 2022. Det er person- og kapitalinntekt (består for det aller meste av brutto arbeidsinntekt) i 2022 og gjennomsnittlig antall avlagte studiepoeng i samme år som vises i tabellen.

¹⁴ *Arbeid ved siden av studiene. Omfang av lønnet arbeid blant heltidsstudenter som mottar utdanningsstøtte. Lånekassen, notat nr. 3/2023.*

¹⁵ *Lånekassen – årsrapport 2022*, side 14–15.

I 2022 lå den såkalte inntektsgrensen, altså den maksimale inntekten man kan ha før stipend vil bli gradvis avkortet, nær 200 000 kroner for det utvalget som inngår i tabellen over. Vi kan se at det i inntektsintervallene som strekker seg fra 25 000 kroner til 200 000 kroner ikke er mer enn 1 studiepoeng forskjell mellom høyeste og laveste verdi når det gjelder gjennomsnittlig studiepoengproduksjon. Disse inntektsintervallene omfatter ca. 75 prosent av de undersøkte studentene.

Lånekassen publiserte et statistikknotat om sammenhengen mellom inntekt og studieprogresjon i 2023.¹⁶ Planen er å følge opp med grundigere analyser av dette temaet og andre problemstillinger knyttet til gjennomføring av utdanning i tiden som kommer.

Utdanningskostnader for studenter

Når det gjelder Lånekassens finansiering av studentenes utdanningskostnader er skolepenger særlig interessant. Prinsippet er at studenten får utbetalt det beløpet studenten faktisk skal betale til lærestedet, inntil en viss grense. Studenter i Norge og andre nordiske land får all støtte til skolepenger i form av lån.

Av drøyt 49 000 skolepengestøttmottakere i Norge i 2022–2023, mottok 62 prosent det maksimale beløpet som kunne gis dette studieåret (69 500 kroner ved heltidsutdanning begge semestre). Potensielt kan denne gruppen ha høyere skolepengeutgifter enn det Lånekassen har mulighet til å dekke.

For dem som tar utdanning utenfor Norden er maksimumsbeløpet for skolepengestøtte langt høyere, og for denne gruppen blir også en del av støtten gitt som stipend. Likevel viser gjennomsnittet for de tre siste studieårene at 7 prosent av disse støttmottakerne betaler høyere skolepenger enn det Lånekassen har anledning til å finansiere. Det er ingen tvil om at en del av utenlandsstudentene pådrar seg høy studiegjeld fordi regelverket åpner for store utbetalinger av lån til dekning av skolepenger.

Videregående opplæring

I tre skoleår på rad, fra 2022–2023 til 2024–2025, har borteboerstipendsatsen for unge i videregående opplæring blitt økt utover forventet prisvekst. Samlet innebærer disse satsingene at stipendet i 2024–2025 vil være 30 prosent større enn det ville ha vært med tradisjonell prisjustering i denne perioden. Målt mot faktisk prisvekst fra 2021 til 2023, gir stipendsatsen i inneværende skoleår (2023–2024) 11 prosent høyere kjøpekraft enn den stipendsatsen som gjaldt i 2021–2022.

Den store satsingen på borteboerstipendet i de siste årene har utvilsomt lagt forholdene bedre til rette for dem som har behov for å ta videregående opplæring et godt stykke unna foreldrehjemmet. Også utstyrsstipendet for elever på yrkesfaglige utdanningsprogrammer har blitt styrket mye etter at vi i 2019 fikk et oppdatert kunnskapsgrunnlag om elevenes utstyrskostnader.

Ny opplæringslov ble vedtatt sommeren 2023. Etter planen vil den nye loven, som blant annet gir utvidede rettigheter til videregående opplæring og opplæring for voksne, tre i kraft i august 2024. Gjeldende ungdomsrett og voksenrett til videregående opplæring blir erstattet av en fullføringsrett til videregående opplæring. Fullføringsretten medfører at det fra høsten 2024 vil bli et nytt skille i Lånekassens regelverk mellom stipendbasert utdanningsstøtteordning for unge og lånebasert utdanningsstøtteordning for voksne. Modulstrukturert opplæring er vedtatt som hovedmodell for voksne. Lånekassen har i 2023 arbeidet med nødvendige tilpasninger med tanke på innføring av endringene i skoleåret 2024–2025.

Livslang læring

Også i 2023 har utviklingen av kompetanselånet hatt høyeste prioritet, og det aller meste av tilgjengelige utviklingsressurser er gått med til dette arbeidet. For å begrense risiko for forsinkelse og kostnadsoverskridelse har Lånekassen justert ned det tekniske og funksjonelle utviklingsomfanget i flere omganger.

Den tekniske og funksjonelle gjelden som nedjusteringen av utviklingsomfanget innebærer, vil virksomheten måtte ta igjen i årene fremover. Dette må imidlertid prioriteres opp mot andre utviklingstiltak som er vesentlige for virksomheten. Etter planen skal kompetanselånet lanseres i løpet av første halvår 2025.

¹⁶ Er det sammenheng mellom inntekt og studieprogresjon? [Lånekassen, statistikknotat 2023.](#)

Tilbakebetaling av studielån

I de senere årene har gjennomsnittlig nivå på studiegjeld ved endt utdanning økt mer enn pris- og lønnsveksten. Det er flere årsaker til dette, blant annet innføringen av 11-måneders støtte og nye muligheter for å ta opp tilleggs lån. Økt gjennomsnittlig totalperiode med opptak av lån kan muligens også være en faktor som har bidratt til økt gjeldsnivå.

Samtidig har nyutdannede i dag generelt høyere inntekt enn for noen tiår siden. De har derfor i utgangspunktet gunstigere forutsetninger for å betjene studiegjelden. Forholdet mellom årlig studiegjeld og årlig gjennomsnittsinntekt gir likevel ikke et tilstrekkelig bilde hvordan det er for ferdigutdannede studenter å betjene gjelden til Lånekassen. Den totale gjeldsbyrden, inkludert andre lån enn studielånet betyr mye for privatøkonomien og betjeningsevnen til denne gruppen. Ikke minst har boliglån stor betydning.

2023 var preget av et raskt stigende rentenivå. Den flytende renten på studielån var per 1. januar på 2,979 prosent. Ett år senere var den steget til 4,765 prosent. Økende renter på både studie- og boliglån, kombinert med høy prisvekst på varer og tjenester har vært utfordrende for mange husholdningers økonomi.

Det er rimelig å anta at dyrtiden er en viktig forklaring på at flere kunder enn noen gang tidligere valgte å benytte muligheten til å utsette betalingen av terminbeløp i Lånekassen. 202 000 kunder benyttet denne muligheten i 2023, en økning på 2,5 prosent fra 2022. Bruken av betalingsutsettelsesordningen økte altså litt i 2023, selv om den midlertidige, pandemirelaterte unntaksregelen som ga alle låntakere rett til betalingsutsettelse utover ordinær kvote i perioden 2020–2022, på det tidspunktet ikke lenger eksisterte.

Dyrtiden er trolig også en medvirkende årsak til at antallet kunder som fikk lånet oppsagt og overført til innkreving hos Skatteetaten økte fra 2022 til 2023. 22 400 lån ble oppsagt i 2023, en økning på 29 prosent fra 2022.

Lånekassen har de siste årene jobbet med å bringe frem mer innsikt om kunder i tilbakebetalingsfasen. Analysene viser at mange av dem som får betalingsproblemer har relativt lave lån som stammer fra støtte til grunnskole eller videregående opplæring. Til tross for relativt lave studielån har mange av disse kundene så lav inntekt at gjeldsbelastningen likevel blir tung å bære. Når lånet blir oppsagt løper det forsinkelsesrenter på hele lånet. Dette gjør det vanskeligere for kunder med midlertidig oppsagte lån å komme i rute med betalingene sine.

3.4.2 Mål 2: *En enklere hverdag for alle i utdanning og alle med utdanningslån*

Målet ivaretar det siste formålet i formålsparagrafen i utdanningsstøtteleven, om «at utdanningen skjer under tilfredsstillende arbeidsforhold, slik at studiearbeidet kan bli effektivt». Formuleringen «En enklere hverdag» reflekterer brukervennlighet og effektivitet, og sammenfaller med hovedmålet i regjeringens digitaliseringsstrategi, omformulert til Lånekassens målgrupper. Målet dekker overordnede målsettinger i Kunnskapsdepartementets mål bilde i Prop. 1 S (2022–2023). Målet er formulert slik at det favner alle som tar utdanning, og ikke bare de som identifiserer seg som elever og studenter. Ved å bruke begrepet «alle» inkluderer man både elever og studenter, men også voksne, deltidsstudenter i arbeid og tilbakebetalere.

3.4.2.1 Styringsparameter 2.1: Helhetlige, raske og enkle tjenester, og profesjonell og effektiv saksbehandling

For å svare ut måloppnåelse på styringsparameteren helhetlige, raske og enkle tjenester, og profesjonell og effektiv saksbehandling, har vi valgt å omtale behandlingstid, automatiseringsgrad og brukertilfredshet.

Total behandlingstid

For å måle behandlingstid, er det mest hensiktsmessig å måle behandlingstiden for saksområder med oppgaver som behandles manuelt. Målingen omfatter ikke sakstyper med 100 prosent helmaskinell behandling.

Vi måler en kombinasjon av utvalgte saker¹⁷ og henvendelser¹⁸, da begge områdene har manuelle oppgaver.

Tabell 4. Total behandlingstid i 2023 sammenlignet med 2022, 2021 og 2020

	2023	2022	2021	2020
Total behandlingstid	11 dager	12 dager	10 dager	12 dager
Totalt antall saker	1,32 mill.	1,32 mill.	1,27 mill.	1,34 mill.
Antall manuelle saker	462 000	460 000	436 000	483 000

I 2023 var gjennomsnittlig behandlingstid for hele året for alle søknader om studiestøtte på 5,4 dager. Søknadene som ble behandlet manuelt, hadde gjennomsnittlig behandlingstid på 18 dager. Søknader om lån og stipend, og alle henvendelser om endringer og innsending av dokumentasjon som grunnlag for riktige vedtak, har høyeste prioritet. Søknader om sletting av renter ble prioritert ned og fikk lengre behandlingstid – i snitt nærmere 24 dager mot 15 dager året før. Samlet sett, for alle søknader og skriftlige henvendelser, kan vi imidlertid vise til en reduksjon i gjennomsnittlig behandlingstid, og færre ubehandlede oppgaver som restanse ved utgangen av året.

Det er viktig med gode prognoser, behandlingsklare søknader og spredning i inntøst for å ha en effektiv saksbehandling. Prognoser er avgjørende for å planlegge og dimensjonere kapasiteten gjennom året. Lånekassen utvikler nå en helt ny prognosemodell. Prognosemodellen vil styrke produksjonsstyringen, og bidra til å identifisere problemområder med sikte på å sette inn tiltak.

Saksbehandlingsavdelingen har mange erfarne medarbeidere og jobber samtidig målrettet med rekruttering og opplæring, for å sikre riktige vedtak innenfor akseptable behandlingstider. Det legges vekt på effektiv opplæring i forkant av hvert studieår. Lånekassen har organisert saksbehandlingsavdelingen med gruppeledere som både er nærmeste ledere og som bidrar i produksjonen, for å ha god sammenheng mellom ledelse og oppgaveløsning. Saksbehandlernes kompetanse og praksisnære innsikt er også viktig i Lånekassens utvikling og kunnskapsarbeid.

Automatiseringsgrad

En stor andel av Lånekassens søknader behandles helmaskinelt, noe som innebærer at søknaden ikke er inntatt en saksbehandler. Gjennom å utveksle data med andre virksomheter innhenter vi opplysninger til behandling av søknaden, uten at kunden må levere inn dokumentasjon. Lånekassen henter opplysninger elektronisk fra blant annet Skatteetaten, lærestedene, Vigo, FS (studieadministrativt system som benyttes av læresteder) og NAV.

Helmaskinell behandling av en større andel saker er vesentlig bidrag for å holde behandlingstiden på et akseptabelt nivå. Her viser vi resultatet for total automatiseringsgrad, inkludert sakstyper som er helmaskinelle¹⁹. Alle sakstyper i Modulis er inkludert, men ikke henvendelser, og det er tall for inntøst som er lagt til grunn for beregning av automatiseringsgrad.

Tabell 5. Tabellen viser automatiseringsgrad for alle sakstyper i årene 2018 til 2023. Årene vises i motsatt kronologisk rekkefølge.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Automatiseringsgrad	87 %	87 %	87 %	87 %	86%	83%
Volum totalt alle sakstyper	1,97 mill.	1,96 mill.	1,90 mill.	1,85 mill.	1,66 mill.	1,42 mill.
Manuelt volum sakstyper	250 000	259 000	255 000	247 000	240 000	247 000

Under pandemien (2020/2021) gjorde automatiseringsgraden et lite hopp. Hovedårsaken var ordningen med ekstra betalingsutsettelse som hadde svært høy automatiseringsgrad og kunne behandles helmaskinelt, samtidig som færre kunder da søkte om sletting av renter som i større grad må behandles manuelt. Resultatet ble en økning i total automatiseringsgraden med ett prosentpoeng

¹⁷ Sakstypene som er inkludert i måling av total behandlingstid er ST01 (tildeling av støtte), ST06 (betalingsutsettelse), ST07 (sletting av renter), ST11 (Søknad om fastrente), ST12 (Avbrutt fastrente), ST24c (permanent overføring til SI), ST27 (Ettergivelse) og ST30 (kontroll). Behandlingstid for saker er målt som antall dager saken har status «Åpen».

¹⁸ Henvendelsestyper inkludert i måling av total behandlingstid er e-henvendelser og øvrige skriftlige henvendelser.

¹⁹ Eksamenstjenestegjøring, valutajustering og innfrielse av lån er eksempler på 100% helautomatiserte sakstyper.

til 87 prosent. I og med at ordningen med ekstra betalingsutsettelse ble videreført gjennom hele 2022, holdt andelen saker som kunne behandles helmaskinelt seg på 87 prosent.

I 2023 har betalingsutsettelse fortsatt hatt meget høy automatiseringsgrad, men en feilsituasjon i første kvartal gjorde at snittet for året sank med ett prosentpoeng. Gjennom året utlignes imidlertid dette av høyere automatiseringsgrad for søknader om studiestøtte på litt over ett prosentpoeng – fra 71,5 prosent til 72,7 prosent – samt en liten forbedring i automatiseringsgrad for søknader om sletting av renter. Øvrige saksområder er i hovedsak uendret. Den totale automatiseringsgraden holder seg dermed også i 2023 på 87 prosent slik tabellen viser.

Med så høy andel helmaskinell behandling er det krevende å øke automatiseringsgraden ytterligere uten vesentlige endringer i regelverk eller funksjonalitet i f.eks. søknadsdialogen. Lånekassen arbeider imidlertid kontinuerlig med mindre justeringer som bidrar til å holde automatiseringsgraden på dagens høye nivå og muligens øke den noe.

3.4.2.2 Styringsparameter 2.2: Finansiering til studiestart

Styringsparameteren finansiering til studiestart handler om å sikre elever og studenter økonomisk støtte til å dekke livsopphold til rett tid.

I tildelingsbrevet for 2023 bes Lånekassen rapportere på andel/antall utbetalinger på gitte måletidspunkt og beskrive tiltak som er gjort for å sikre måloppnåelse.

Lånekassen har tolket styringsparameteren til å se på hvor mange som har fått utbetalt støtte fra Lånekassen etter forskriften om utdanningsstøtte sin tredje del. For Lånekassens mange kunder er det ingen felles dato for studiestart. Vi viser derfor til utviklingen i utbetalinger utover høsten, og ser noe nærmere på hvordan situasjonen var per 16. august og 31. august, da mange vil ha studiestart i løpet av denne perioden.

Søknadsprosessen

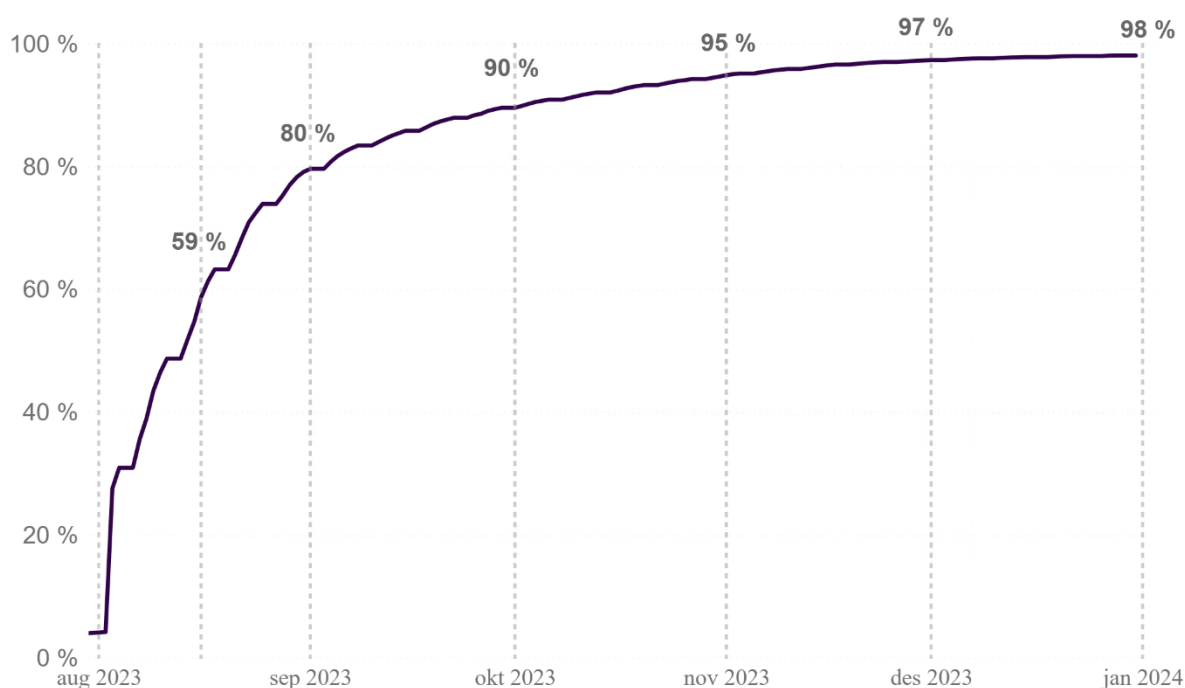
Søknadsprosessen består av en rekke steg som kundene må gjennom for å få utbetaling. For det første må kundene søke. For det andre må Lånekassen behandle søknaden ferdig og innvilge støtte. For det tredje må kunden signere avtalen. Når avtalen er signert, kan Lånekassen utbetale utdanningsstøtten så lenge vi har mottatt melding om at kunden har møtt («møttmelding») fra lærestedene. Det er med andre ord mange faktorer som påvirker i hvilken grad Lånekassen kan utbetale utdanningsstøtten til studiestart.

Flere får finansiering til studiestart

Vi ser i år en forbedring av måloppnåelsen ved at en større andel av kundene får utbetalt penger til studiestart. Per 31. desember 2023 hadde totalt 244 000 kunder fått tildelt støtte etter forskriftens tredje del. 59 prosent av disse fikk pengene utbetalt innen 16. august. Innen 31. august har andelen økt til 79 prosent. Dette er økning i forhold til tidligere år. Figur 3 viser hvor stor andel av kundene som har fått utbetalt penger ved ulike tidspunkt i løpet av semesteret, mens tabell 6 viser utviklingen av måloppnåelsen for de siste tre år.

Figur 3. Figuren viser når kunder fikk utbetalt støtten fra Lånekassen. Andelen utbetalt beregnes ut fra antall kunder som hadde fått innvilget støtte per 31. desember.

Tabell 6. Tabellen viser innvilgning og utbetaling av lån og stipend ved studiestart høsten 2023, 2022 og 2021.

År	Antall kunder innvilget per 31.12 ²⁰	Antall kunder utbetalt per 16.08	Andel kunder utbetalt per 16.08	Antall kunder utbetalt per 31.08	Andel kunder utbetalt per 31.08
2023	244 000	143 000	59 %	193 000	79 %
2022	250 000	135 000	54 %	192 000	77 %
2021	251 000	122 000	49 %	193 000	77 %

Tiltak for å bedre måloppnåelsen

De fleste forbedringstiltakene Lånekassen gjør på tildelingssiden har hatt en positiv effekt for utbetalinger til studiestart. Eksempelvis kan mindre restanser gjøre at vi har større kapasitet til å ta unna nye søknader, forbedringer i saksbehandlingen kan føre til flere maskinelle saker og bedre kommunikasjon kan gjøre at flere søker tidlig og mer korrekt.

For å bidra til finansiering til studiestart ble det i 2023 gjort tiltak for søknader som må behandles manuelt. Behandling av søknader fra studenter som skulle studere i utlandet ble prioritert i form av noe ekstra behandlingsskapasitet gjennom sommeren. I tillegg ble det i juni ansatt flere faste deltidsansatte (studenter) for å styrke saksbehandlingsskapasiteten gjennom sommeren og høysesongen august/september. Fra august ble det innført en ny ordning for kundehevninger på telefonen som innebærer at flere henvendelser kan løses i førstelinje og ikke settes videre til andrelinje for å besvares av en saksbehandler. Dette frigir tid til saksbehandling, men vil først få full effekt i 2024.

For å kunne utbetale penger til studiestart, er Lånekassen avhengig av at kunder sender inn søknader tidlig. I 2023 som tidligere år har det blitt gjennomført en kommunikasjonskampanje på sommeren der kunder får tilsendt e-poster med oppfordring om å sende inn søknaden tidlig. For å kunne måle effekten av tiltaket brukte vi kontrollgrupper. Resultatene viser at kampanjen førte til mer enn en dobling av antallet innsendte søknader før 1. juli, og en økning på 8 prosent i antall utbetalinger innen 16. august blant dem som fikk tiltaket.

²⁰ Kunder som har fått innvilget støtte, men av ulike grunner ikke får utbetalt støtten, fjernes fra datagrunnlaget så snart støtteperioden er over. Dette gjør at tallene for antall kunder innvilget endrer seg noe over tid.

Tidligere analyser har vist at noen grupper i mindre grad får støtten utbetalt til studiestart. Dette gjelder særlig helt nye kunder, og kunder som tar utdanning på lavere nivå. I 2023 ble det gjennomført ekstra tiltak mot begge grupper i form av mer målrettet kommunikasjon, bruk av nye kommunikasjonskanaler som Snapchat, og tettere samarbeid med lærestedene. Vi ser i år en liten økning i utbetaling til studiestart for førstegangssøkerne og for kunder på lavere nivå, bortsett fra de som tar grunnskoleopplæring hvor andelen fortsatt er svært lav. Mange utdanninger på lavere nivå har oppstart etter 16. august, og kundene får ikke utbetalt støtte før lærestedene har rapportert til Lånekassen at kunden fysisk har møtt til studiet. Dette vanskeliggjør utbetaling til studiestart for disse gruppene.

3.5 Oppdrag fra tildelingsbrev

3.5.1 Prioriteringer og oppdrag

3.5.1.1 Lånekassens faglige rådgivningsrolle

Lånekassens ansvar er å gi departementet kunnskapsbaserte vurderinger innenfor vårt ansvarsområde. Et viktig bidrag i så henseende har vært at vi har bygget opp et styrket miljø på ordningsanalyse, som ser mer grundig på utviklingstrekk innenfor ulike ordninger. Vi forsøker også å svare ut bestillinger, høringer og innspill til meldinger og andre utredninger, med et solid kunnskapsgrunnlag.

For Lånekassen er det viktig å se helheten i målbildet som departementet styrer virksomheten etter. Derfor er naturligvis målet om raske, effektive og enkle tjenester for kundene like viktig i vår faglige tenkning rundt utviklingen av utdanningsstøtteordningene. Det betyr at vi alltid tar hensyn til at utviklingen og fremtidig systemforvaltning og saksbehandling av nye ordninger skal være effektiv. For å bedre automatiseringsgraden og få raskere saksbehandling innenfor flere sakstyper, må regelverket forenkles. Slike hensyn er noe Lånekassen som virksomhet er bevisst og legger betydelig vekt på i arbeidet med faglige råd.

Samlet sett har 2023 vært et år der vi har jobbet systematisk og grundig med å bygge videre på kunnskapsbasen om våre ordninger, og der vi har levert innspill innenfor fristen på alle henvendelser vi har fått fra departementet gjennom året.

Vi vil også si noe mer konkret om de enkelte oppdragene fra tildelingsbrevet for 2023.

3.5.1.2 Oppdrag om utdanningsstøtte til fleksible utdanninger for voksne

På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet utvikler Lånekassen en ny fleksibel utdanningsfinansiering for voksne i arbeidslivet, med planlagt lansering våren 2025. Ordningen skal bidra til å øke tilgangen til kortere og fleksibel videreutdanning ved universiteter, høyskoler og fagskoler, slik at livslang læring blir tilgjengelig for alle. I tillegg er det et mål at ordningen skal bidra til å øke etterspørselen etter korte fleksible videreutdanninger, som er mer tilpasset arbeidslivets behov. Ordningen, som foreløpig er kalt «kompetanselånet», skal være et rent livsoppholdslån, uten stipendandel og rentebærende fra første dag.

Gjennomføringsfasen av utviklingsprosjektet startet i november 2021. I dialog med departementet er det gjort justeringer i innretningen av ordningen underveis i utviklingsarbeidet. Endringene gir den nye ordningen et større nedslagsfelt og et valg mellom to ordninger for mange kunder. I 2023 er det blant annet utviklet og brukertestet løsninger for å gi kunder god veiledning i valget mellom alternative ordninger og enkel søknad.

Arbeidet er organisert i to prosjekter:

Gjennomføringsprosjektet har ansvaret for å utvikle systemstøtte, forskrifter og regelverk for den nye ordningen. Prosjektet omfatter nødvendige endringer og utvidelser i alle deler av Lånekassens systemløsninger, samt implementering og opplæring.

I tillegg er det etablert et prosjekt for forankring og effektmåling som har ansvaret for ekstern kommunikasjon relatert til den nye ordningen og for å legge til rette for måling av formålseffektivitet og videreutvikling av ordningen.

Prosjektene har en felles styringsgruppe som ledes av direktøren, som er prosjekteier for begge prosjektene.

Begge prosjektene har hatt høyt aktivitetsnivå i 2023. Fleks 1.0 gjennomføring har lagt beslag på tilnærmet halvparten av Lånekassens totale utviklingskapasitet gjennom året. Arbeidet fortsetter for fullt inn i 2024.

3.5.1.3 Oppdrag om samarbeid med Skatteetaten i programmet «Fremtidens innkreving»

I programmet «Fremtidens innkreving» jobber Skatteetaten med en modernisering av sine datasystemer for innkreving. Moderniseringen berører integrasjonen med alle som bruker Skatteetaten til innkrevingsoppgaver. Lånekassen bruker Skatteetaten til innkreving av forfalte studielån. Programmet går over tre steg, og i steg 2 (2025-2027) skal arbeidet mot etater som har innkreving mot privatpersoner gjennomføres. I 2023 har Lånekassen deltatt i et forprosjekt for steg 2. I forprosjektet er det laget oppdatert omfang av arbeidet som skal gjøres i steg 2, definert mål og tiltak, samt estimert kostnader og gevinster.

Lånekassen deltar i tverrsektorielt programstyre, tverrdepartementalt departementsforum, og vi har rapportert til programmet og til Kunnskapsdepartementet.

3.5.1.4 Oppdrag om strategi for modernisering av Lånekassens kjernesystemer

I dialog med Kunnskapsdepartementet har Lånekassen drøftet strategien for modernisering av direktoratets kjernesystemer. Det ble besluttet å ikke levere en satsing på denne strategien. Lånekassen vil i dialog med departementet jobbe videre med rammene for en strategi for løpende modernisering av kjernesystemene.

3.5.1.5 Oppdrag om ny utdanningsstøtte til videregående opplæring

Departementet sendte forslaget til ny opplæringslov på høring i august 2021, som fulgte opp forslagene i Meld. St. 21 (2020-2021) *Fullføringsreformen - med åpne dører til verden og fremtiden*. Lovforslaget innebar en endring fra ungdomsrett og voksenrett til videregående opplæring, til en rett til å fullføre videregående opplæring. Fullføringsretten planlegges innført fra skolestart 2024, og den nye opplæringsloven ble vedtatt 5. juni 2023. Siden reglene for utdanningsstøtte har vært basert på ungdomsretten til videregående opplæring, må også vilkårene for utdanningsstøtte justeres. Departementet sendte i januar 2023 en forhåndshøring om hvilke alternative aldersgrenser som kunne gjelde for rett til stipendbasert eller lånebasert utdanningsstøtte for voksne i videregående opplæring. Etter endt forhåndshøring fikk Lånekassen oppdrag om å utarbeide utkast til høringsnotat med forslag til endringer i skillet mellom stipendbasert og lånebasert utdanningsstøtte, med virkning fra 2024-2025. Forslaget gir et skille der elever som ikke er eldre enn 20 år, og som ikke har fullført videregående opplæring, vil få den stipendbaserte utdanningsstøtten. Forslaget medfører at flere voksne fra 21 – 24 år som ikke har fullført videregående opplæring, vil få tilgang til den lånebaserte ordningen, som er bedre egnet for voksne.

Lånekassen har i 2023 jobbet med å tilpasse IT-systemene etter regelverksendringen med mål om å ha endringene klare til søknaden for nytt undervisningsår 2024/2025 åpnes i slutten av april 2024.

3.5.1.6 Oppdrag om samarbeid med Helsedirektoratet om inntektsgrenser

Lånekassen har gjort en vurdering av unntaket fra inntektsgrenser for arbeid i helsesektoren under pandemien Covid-19. Foreløpige tall viser at om lag 5 700 studenter fikk en fordel av ordningen i 2020,

og om lag 5 100 fikk en fordel i 2021. Til sammen ble ca. 153 millioner kroner gjort tilgjengelig som stipend basert på dette unntaket i 2020, og om lag 146 millioner kroner i 2021.

Helsedirektoratet har overfor Lånekassen pekt på at det vil være hensiktsmessig om regler som tilrettelegger for bruk av studenter i en fremtidig krise er klarlagt på forhånd. Videre at reglene for innvilgelse av studentlisens for å arbeide som helsepersonell, og unntak fra inntektskravene for studielån må ses i sammenheng. Helsedirektoratet har imidlertid ikke noen konkrete arbeider i 2023 for å endre forskriften om studentlisens. Lånekassen har vurdert overordnet hvordan et eventuelt unntak kan utformes. Lånekassen antar at videre arbeid vurderes i forbindelse med oppfølgingen av helseberedskapsmeldingen som ble lagt frem i november.

3.5.1.7 Oppdrag om mislighold av utdanningslån

Lånekassen gjorde i 2022 en analyse av mislighold av studiegjeld. Det ble gjort to viktige funn. Det første var at mislighold for mange starter tidlig, gjerne allerede fra første regning, og at mange ikke hadde brukt muligheten til betalingsutsettelse. Det andre var at menn med lav utdanning som er født i utlandet og har kort botid i Norge, er overrepresentert i misligholdstallene våre. Kunnskapsdepartementet har bedt oss om å gjøre tiltak overfor denne gruppen.

I 2023 gjorde vi et kommunikasjonsforsøk («digital dulting») for å finne ut om det var mulig å forebygge mislighold ved å sende de nye tilbakebetalingene en ekstra forberedelse før den første regningen. Selv om de allerede har fått to brev om at nedbetalingen snart starter, virker mange uforberedt.

Vi delte gruppen nye tilbakebetalere i fire like store grupper, og gjennomførte differensierte kommunikasjonstiltak. Gruppe 1 fikk en SMS, gruppe 2 fikk en e-post, gruppe 3 fikk både SMS og e-post og gruppe 4 fikk ingenting (kontrollgruppe). Budskapet var i kortform dette: Du får snart en regning som du må betale eller søke om å få utsatt, og det er lurt å velge avtalegiro.

Den største adferdsendringen skjedde i gruppen som fikk både e-post og SMS. Nest best virket SMS, og minst effekt ga det å bare sende en e-post. Blant de som fikk både SMS og e-post, så vi at flere tegnet avtalegiro og færre fikk purringer og oppsigelse enn i kontrollgruppen. Men tiltaket virket ikke like godt i alle mottakergrupper. Høyt utdannede responderte best på tiltaket, de med grunnskole som høyeste utdanning responderte dårligst.

Vi ser en annen trend blant førstegangsbetalerne enn i tilbakebetalere generelt. Mens andelen førstegangsbetalere som overføres midlertidig til innkreving i Skatteetaten er litt lavere i 2023 enn i 2022, er det motsatt for tilbakebetalere generelt. Her overføres en litt høyere andel til innkreving i 2023 enn i 2022. Den digitale dultingen vi har gjort i 2023, kan ha bidratt til dette positive resultatet, men det er vanskelig å si noe sikkert om dette.

Når det gjelder gruppen menn med lav utdanning som er overrepresentert i misligholdstallene, mener vi det er andre tiltak som må til for å redusere misligholdet. Etter nytt innsiktsarbeid i 2023, er vi i gang med et tettere samarbeid med voksenopplæringene om tiltak for å treffe denne gruppen mens de fortsatt er elever.

Disse og flere tiltak er nærmere beskrevet i et vedlegg til årsrapporten.

3.5.1.8 Økt kunnskapsgrunnlag

Lånekassen har i 2023 arbeidet videre med å utvikle og vedlikeholde et kunnskapsgrunnlag om studentøkonomi og effekter av utdanningsstøtteordningene. Lånekassen publisert fire analyser på våre nettsider i løpet av året. Analysen som har fått mest oppmerksomhet er «Arbeid ved siden av studiene – Omfang av lønnet arbeid blant heltidsstudenter som mottar utdanningsstøtte», vi anser denne analysen som et viktig bidrag inn i kunnskapsgrunnlaget om studentøkonomi i likhet med litteraturgjennomgangen om det samme tema. Vi har også publisert en statistikk om inntekt og studieprogresjon. Lånekassen har i 2023 fått tildelt midler fra Forskningsrådet til en offentlig PhD innenfor temaet arbeid ved siden av studiene, og vi vil i 2024 fortsette med flere analyser som omhandler studentøkonomi.

Videre har vi publisert en analyse om studenter i ulike aldersgrupper. I tillegg til å gi oss ny innsikt om kundemassen, er analysen med på å danne nullpunktet for fremtidig effektmåling av kompetanselånet

og videre oppfølging av den nye ordningen når den er klar. Analysen om støtte til korte språkkurs utfyller kunnskapsgrunnlaget om Lånekassens ordninger for å motvirke språkbarrierer ved å ta utdanning i utlandet. Vi publiserte også «Utdanningsstøtten 2023» som er med på å vise tilstanden på utdanningsstøttefeltet. Disse publiseringene har alle vært med på å øke kunnskapsgrunnlaget om studiestøtteordningene.

3.5.1.9 Endringer i Lånekassen

I forbindelse med at Kunnskapsdepartementet avviklet Lånekassens styre fra og med 1. januar 2023, er det opprettet et brukerråd for å ivareta dialogen med elev- og studentorganisasjonene. Rådet består av Norsk studentorganisasjon (NSO), Association og Norwegian Students Abroad (ANSA), Elevorganisasjonen (EO) og Organisasjon for norske fagskolestudenter (ONF). Fra Lånekassen deltar direktøren, kommunikasjonsdirektør og direktør for utdanningsstøtteavdelingen. Brukerrådet gjennomførte et konstitusjonsmøte i mai, der retningslinjer for rådet ble samstemmig besluttet. I tillegg ble det gjennomført et møte i september. Det planlegges for to til tre møter i året.

3.6 Tillegg til tildelingsbrev

3.6.1 Oppdrag om studentøkonomi, tillegg 5 fra 2022

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) og Lånekassen fikk høsten 2022 et felles oppdrag om en overordnet kunnskapskartlegging om støtteordningene for studenter. Utgangspunktet for oppdraget var at KD ønsket en helhetlig vurdering av hvordan dagens innretting av studiefinansieringsordningene, studentboliger og annen studentsubsidiering i sum sikrer målet om like muligheter til utdanning.

Spørsmålet om hva som påvirker befolkningens tilgang til utdanning er komplekst og det er mange faktorer som spiller inn, herunder støtteordninger og sosioøkonomiske forhold. Kartleggingen som ble gjennomført, viser at vi har grunnleggende kunnskap om enkeltstående tiltak på noen områder. Vi trenger imidlertid et mer utvidet kunnskapsgrunnlag for å få et helhetlig bilde av hvordan de ulike ordningene virker sammen og hvordan sosioøkonomiske forhold spiller inn.

3.7 Fellesføringer fra tildelingsbrev

3.7.1 Konsulentbruk

Lånekassen arbeider for å redusere konsulentbruken på områder der det ligger til rette for å benytte interne ressurser og kompetanse. Siden 2021 har vi jobbet med å øke bemanningen internt, for å redusere behovet for konsulenter. Til tross for et trangt arbeidsmarked og høy turnover i kjølvannet av pandemien, har vi klart å redusere konsulentbruk i basisbemanningen vår fra 12 årsverk i 2021 (24 prosent av basisbemanningen på IT), til 9 årsverk fra 2024 (14 prosent av basisbemanning på IT).

Utover dette bruker Lånekassen konsulenter for å løse større utviklingsoppdrag finansiert av investeringsmidler. Ved utgangen av 2023 var 13 konsulenter engasjert i hovedsak for å løse oppdraget «utdanningsstøtte til fleksible utdanninger for voksne» (Kompetanselånet).

3.7.2 Øke antall lærlinger

Lånekassen har i 2023 hatt til sammen fem lærlinger fordelt på to fag og tre læreplaner dette året. Det er det samme antallet med lærlinger totalt som i 2022, opp fra to lærlinger i 2021. Av disse fem er to lærlinger på IT-utviklerfaget, to lærlinger på service- og administrasjonsfag og en på kontor- og administrasjonsfag. Lærlingen i kontor og administrasjonsfag tok fagbrev i juni med toppkarakter. Lånekassen planlegger å rekruttere tre nye lærlinger innen disse fagene i 2024, slik at antallet lærlinger opprettholdes når tre lærlinger tar fagprøve i juni '24.

Lånekassen er tilknyttet OK stat for lærlinger i staten. I service- og administrasjonsfaget samarbeider vi med Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse og med Meteorologisk institutt om gjennomføring av læretiden. Lånekassen koordinerer samarbeidet og har arbeidsgiveransvar for lærlingene.

3.7.3 Desentralisert arbeid

Lånekassen innførte fra 2021 en testperiode for permanent hjemmekontor for enkelte IT-ansatte for å styrke vår attraktivitet som arbeidsplass og bidra til rekruttering av ettertraktet IT-kompetanse. I 2023 har antallet hjemmekolleger gått fra 7 til 11. Permanent hjemmekontor ble i 2023 etablert som en fast praksis for rekruttering til denne gruppen. Hjemmekollegerne er nå organisert som en egen enhet med en egen seksjonssjef, uavhengig av noe særskilt tilknytning til noen av Lånekassens fysiske kontorsteder.

3.8 Andre aktiviteter

3.8.1 FNs bærekraftsmål

Perspektivmeldingen 2021 Meld. St. 14 (2020–2021) viser til at «i tiårene som kommer vil det stå færre i yrkesaktiv alder bak hver pensjonist. Statens utgifter vil gå opp, uten at inntektene øker like mye. Samtidig skal vi gjennomføre det grønne skiftet. Å ta vare på og sikre velferdssamfunnets bærekraft – sosialt, klimamessig og økonomisk – er derfor vesentlig for at Norge fortsatt skal være et godt land å bo i.

Det vil være viktig å satse på utdanning, integrering, inkludering, innovasjon og effektivisering. I sum vil dette legge grunnlaget for hvordan regjeringen vil utvikle Norge til et mer bærekraftig velferdssamfunn.»

Lånekassen har identifisert pågående aktiviteter i virksomheten som understøtter FNs bærekraftsmål. Videre er det gjort en vurdering av hvilke av bærekraftmålene som er relevante både med tanke på Lånekassens drift og forvaltning av studiestøtteordningene.

Lånekassens kjernevirksomhet, forvaltning og utvikling av studiestøtteordningene, treffer direkte på ambisjonene i flere av bærekraftmålene. I tillegg er det gjennom flere år tatt grep i driften av Lånekassen for å bidra til et bærekraftig samfunn.

Utdanningsstøtteordningene i et bærekraftperspektiv

Utdanningsstøtteordningene bidrar sosialt og økonomisk til bærekraftmålene.

Formålet med utdanningsstøtten treffer særlig følgende mål:

1	Utrydde fattigdom
3	God helse og livskvalitet
4	God utdanning
5	Likestilling mellom kjønnene
8	Anstendig arbeid og økonomisk vekst
9	Industri, innovasjon og infrastruktur
10	Mindre ulikhet
11	Bærekraftige byer og lokalsamfunn

Lånekassen bidrar i stor grad til sosial utjevning ved at flere ordninger er målrettet gjennom behovsprøving og stipend til utsatte grupper. Utdanning bidrar til deltakelse i arbeidslivet, noe som ofte trekkes frem som et vesentlig bidrag til god helse og livskvalitet.

Utdanningsstøtteordningen er en generelt gunstig låneordning med gode sosiale ordninger som tilrettelegger for gode arbeidsforhold under studiene, og omgjøringsordninger som reduserer gjeldsbyrden etter gjennomførte studier. Stipendordninger for videregående utdanning, nedsatt funksjonsevne, få barn eller ved sykdom under studiene, bidrar til anstendige arbeidsforhold og god livskvalitet. Støtte til utdanning i utlandet bidrar til økt kulturforståelse. Ettergivelse knyttet til samisk språkutdanning er et bidrag til å ivareta nasjonal kulturarv og kulturelt mangfold. Likeledes bidrar ettergivelsesordninger for tiltakssonen til målet om bærekraftige byer og lokalsamfunn.

Støtteordningene utvikles over tid. Nå er det særlig oppmerksomhet rettet mot at flere skal gjennomføre videregående opplæring og lære hele livet. Lånekassen er et sentralt virkemiddel i dette arbeidet. I samfunnsoppdraget ligger det et ansvar for å være innovativ og gi råd til departementet om hvordan studiestøtteordningene bør innrettes for å bidra til å løse samfunnsutfordringene som ligger foran oss. Kompetanselånet og fullføringsreformen med modulstrukturert opplæring for voksne er

eksempler på hvordan støtteordningene endres for å treffe nye kundegrupper og nye behov i samfunnet.

Lik rett til utdanning har vært, og er, et kraftig virkemiddel for å oppnå likestilling og styrke jenter og kvinners stilling i samfunnet, som igjen bidrar til at arbeidslivet har nødvendig tilgang på kompetent arbeidskraft.

Driften av virksomheten i et bærekraftperspektiv

Effektiv forvaltning og drift av virksomheten er en forutsetning for en bærekraftig Lånekasse som skal levere effektive og tilgjengelige tjenester med riktig kvalitet til alle kundene. Innsikt, fornyelse, samarbeid og kompetanse er grunnlaget for å lykkes med dette innenfor virksomhetens økonomiske rammer.

I driften av Lånekassen er det særlig følgende mål som er relevante:

- 3 God helse og livskvalitet
- 4 God utdanning
- 5 Likestilling mellom kjønn
- 8 Anstendig arbeid og økonomisk vekst
- 9 Industri, innovasjon og infrastruktur
- 11 Bærekraftige byer og lokalsamfunn
- 12 Ansvarlig forbruk og produksjon
- 13 Stoppe klimaendringene

Partsamarbeidet er sentralt i å sikre at ansatte har god kvalitet i arbeidsforholdet. Systematisk kompetansearbeid skal tilrettelegge for at den enkelte medarbeider har nødvendig kompetanse og får mulighet til å utvikle seg. Dette er forankret både i virksomhetsstrategien og strategien for folk og organisasjon. Tverrfaglig samarbeid, nettverk og intern mobilitet bidrar til at ansattes kompetanseheving skjer i tråd med Lånekassens behov. Informasjon, drøfting og forhandling (IDF) og lokal medbestemmelse (LMB) bidrar til å sikre anstendige arbeidsforhold for alle ansatte. Aktivitets- og redegjøringsplikten (ARP) har systematisk oppmerksomhet rettet mot likestilling, mangfold og inkludering.

Å ta i bruk hele landet ved å benytte kompetansen der den er, bidrar til bærekraftige byer og lokalsamfunn. I omorganiseringen av Lånekassen i 2016 ble det gjort et strategisk valg om å prioritere distriktsarbeidsplasser. Foruten Oslo har Lånekassen kontorer i Trondheim, Ørsta og Stavanger. I tillegg har vi fjernarbeidere flere steder i landet å sikre oss tilgang til nødvendig kompetanse innenfor IT.

I tilknytning til bærekraftige anskaffelser er Lånekassen forpliktet til å ta hensyn til anstendige arbeidsforhold, klima og miljø i henhold til påseplikten.

Lånekassens lokasjoner er miljøfyrtårnsertifiserte. Lånekassen har sorteringsanlegg for avfall på alle lokasjoner. Dette arbeidet bidrar til måloppnåelse knyttet til ansvarlig forbruk og produksjon.

Det foreligger en felles rammeplan for alle anskaffelser i Lånekassen og det er iverksatt en rutine som forteller noe om vektning av CO2 fotavtrykk og anskaffelser i Lånekassen. Dette er særlig relevant for kontorbyggene som Lånekassen disponerer. Ved anskaffelse av nye lokaler påser Lånekassen at møbler og utstyr som ikke kan gjenbrukes internt gjøres tilgjengelig for gjenbruk lokalt. PC-utstyr har i de siste årene vært resirkulert eller videreformidlet gjennom gjenvinningsavtale med Foxway.

Når det gjelder anskaffelser er det fra 1.1.2024 innført krav om at statlige virksomheter skal vekte klima- og miljøhensyn med minimum 30 prosent. Lånekassen har allerede mange rutiner på plass, men det gjenstår noe arbeid med implementering.

I 2024 vil Lånekassen revidere hvordan bærekraftsarbeidet kan bli en integrert del av virksomhetsstyringen.

4 Styring og kontroll

Basert på kravene i reglementet for økonomistyring i staten og bestemmelser om økonomistyring i staten, er det etablert et helhetlig system for styring og kontroll i Lånekassen. Vi gjennomfører faste, årlige prosesser som danner grunnlaget for styringen av Lånekassen. Prosessene ivaretar kravene og prinsippene fastsatt i økonomireglementet.

4.1 Internkontroll

Lånekassens kvalitetssystem er delt i tre hovedområder: Den første er forebyggende aktiviteter som omfatter regelutvikling, tjenesteutvikling og tilrettelegging for åpning av nytt år for behandling av tildeling av støtte eller tilbakebetaling av utdanningslån. Den andre delen består av aktiviteter for overvåkning av produksjon og saksbehandling, herunder avvikshåndtering. Den siste delen er etterfølgende aktiviteter som rapportering, kontroller, evaluering og analyser av tjenestene for å legge til rette for bedre kundedialog og systemtekniske løsninger som skal sikre at kundene har tjenester som er lette å finne, bruke og forstå. Dette har stor betydning for kundenes rettssikkerhet og personvern.

Kvalitetssystemet legger til rette for at forvaltningen av utdanningsstøtteordningen er i samsvar med lover, forskrifter, forvaltningsrettslige regler og andre retningslinjer vi er pålagt å følge.

Styringssystemet har dokumentert roller og ansvar, prosesser, retningslinjer og rutiner for tilrettelegging, produksjon, rapportering og endring i saksbehandlingen og støttefunksjonene.

Lånekassen gjennomfører årlig en risikovurdering av ordningene etter utdanningsstøtteleven for å avdekke om det er forhold som kan føre til brist i vedtaks kvaliteten eller i informasjonen som ligger til grunn for behandlingen. Sårbarheter som identifiseres, følges opp med tiltak. Vi har i 2023 hatt oppmerksomhet på å følge opp tidligere identifiserte risikoer knyttet til arbeidsprosesser som tilrettelegger for utvikling, implementering og stabil drift, samt krav til rolledeling, nøkkelkontroller, oppfølging av avvik inkludert rutiner for å sikre gode læringsprosesser.

Lånekassen har gode kontrolltiltak som motvirker misbruk av utdanningsstøtteordningen og bidrar til at støtte ikke utbetales på feilaktig grunnlag. I både den maskinelle og den manuelle saksbehandlingen gjennomføres det løpende kontroll av at vilkårene for støtte er til stede før utbetaling eller avskrivning.

I den manuelle saksbehandlingen kontrolleres blant annet om dokumentasjonen er ekte, relevant og fullstendig.

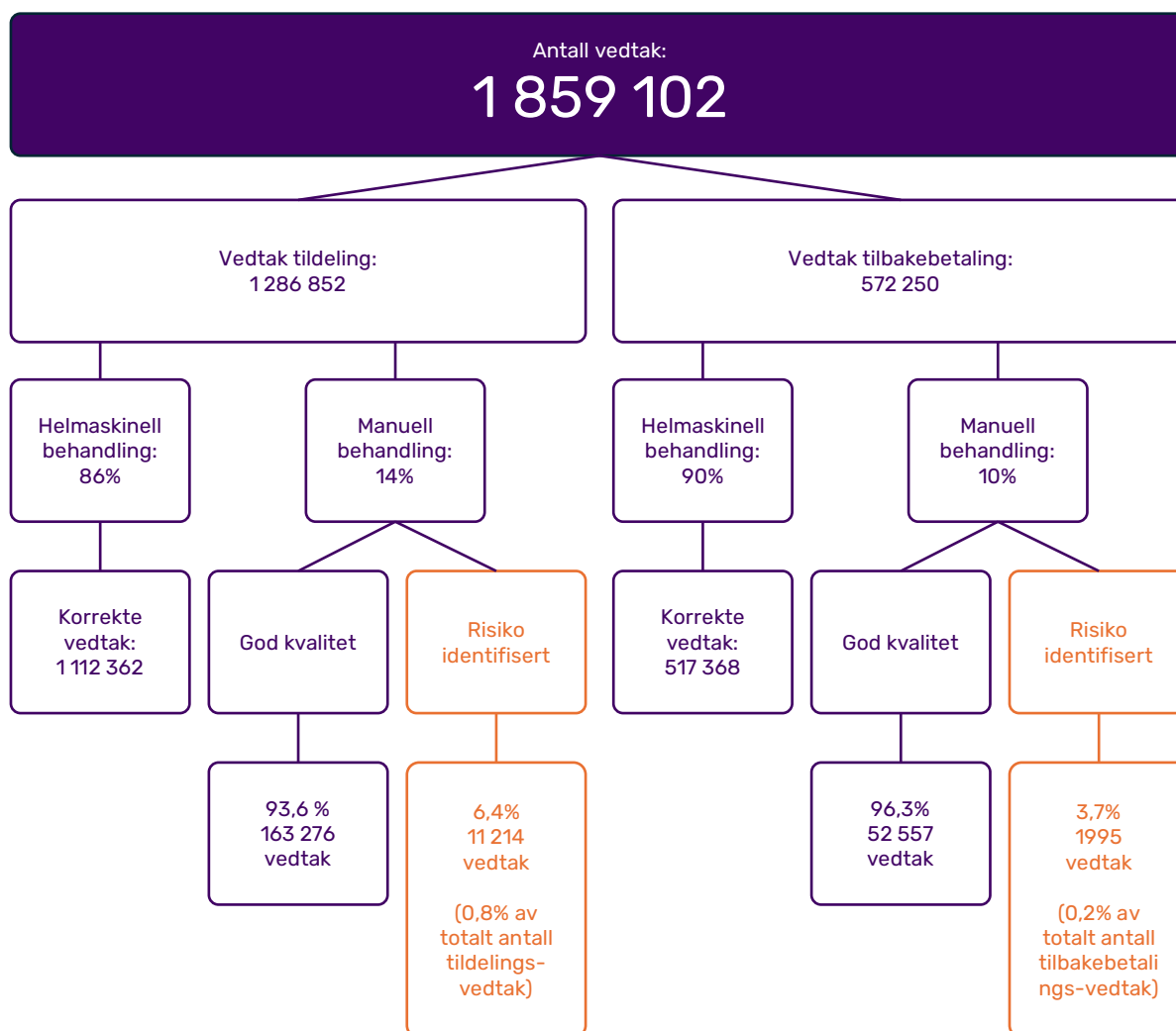
Utdanningsstøtteordningen omfatter over 1,85 millioner enkeltvedtak. Kvaliteten på disse vedtakene vurderes som meget god, både med hensyn til informasjonen som ligger til grunn for behandlingen, og selve saksbehandlingen. Kvaliteten på den manuelle saksbehandlingen vurderes også som meget god.

Det er en risiko for kvalitetsbrist i de mest komplekse manuelle sakene. Årsakene til kompleksiteten er at det er mange steg i behandlingsprosessen, et komplisert faktagrunnlag med uklar dokumentasjon, og komplekse regler.

Samlet mener vi at det er risiko for kvalitetsbrist for om lag 11 200 saker på tildelingsområdet som utgjør om lag 0,8 prosent av alle sakene på tildeling av støtte. På tilbakebetalingsområdet er det risiko for kvalitetsbrist i om lag 2 000 saker som utgjør 0,2 prosent av alle sakene på tilbakebetalingsområdet. Samlet vurdering er at vedtaks kvaliteten i er meget god.

Figur 4. Figuren viser en oversikt over kvaliteten i saksbehandlingen

4.2 Kontroller

Kontroll av vilkårene for våre støtteordninger for å sikre korrekte vedtak skjer i hovedsak som en del av den løpende saksbehandlingen før vedtak om støtte fattes. For enkelte støtteordninger er det knyttet vilkår som kontrolleres etterkant. Nedenfor omtales etterkontrollene som er gjennomført i 2023.

4.2.1 Utdanning i utlandet – årlig kontroll og sluttkontroll

Lånekassen gjennomfører årlig kontroll og sluttkontroll av faglig progresjon og skolepenger på utlandssøknader. Denne kontrollen sikrer at allerede tildelt støtte har vært korrekt og bidrar til at Lånekassen har korrekte data om faglig progresjon og studieavgifter som grunnlag for neste års helmaskinelle behandling av søknaden om støtte til studenter i utlandet. Vår erfaring etter at vi innførte årlig kontroll er at vi raskere oppdager studenter som ikke har rett til støtte. Lånekassen følger kontinuerlig opp sakene fra kontrollen. Der det avdekkes brudd på opplysningsplikten iverksetter Lånekassen krav om tilbakebetaling av uberettiget støtte og administrative reaksjoner som utestengelse fra videre støtte for en viss periode, vurdert ut fra alvorlighetsgrad.

4.2.2 Strømstipend

På grunn av høye strømpriser våren 2022 ble det innført et strømstipend. Studenter og elever som hadde strømutfgifter og som ikke bodde sammen med foreldrene, fikk rett til strømstipendet.

En stikkprøvekontroll på 1000 mottakere av stipendet for våren 2022 viste at om lag 60 prosent kunne dokumentere at de hadde rett på stipendet. I 2023 er det gjort en kontroll av 10 prosent av mottakerne av stipendet for våren 2022.

Kontrollen omfattet 12 330 kunder. Antallet som ikke kunne dokumentere strømutfgifter i henhold til kravene for stipendet, utgjorde om lag 26 prosent av de som ble kontrollert. Kundene som ikke kunne dokumentere i henhold til kravene for stipendet, fikk stipendet omgjort til lån. Strømstipendet utgjorde kr. 3 000. Kontrollen hadde dermed det resultat at om lag 9,5 millioner kroner ble brakt tilbake til statskassen

4.3 Klagesaker

Lånekassen mottok 7307 klager i 2023. Tallet er noe høyere enn tidligere år. Dette mener vi skyldes at vi har endret på kanalene inn for klager, slik at det blir lettere for kunden å klage, og at økningen ikke skyldes en økning i reelle klager eller en økning av feil fra Lånekassen. I lys av det totale antallet saker Lånekassen behandler hvert år, vurderer vi uansett ikke at antallet klager er høyt.

I de aller fleste klager som Lånekassen mottar, gir Lånekassen klageren en utfyllende begrunnelse. Klageren beholder sine rettigheter til å få klagen behandlet, men mange går ikke videre med klagen etter dette. Prosessen er innrettet slik av hensyn til en effektiv saksbehandling, samtidig som at klagerens rettigheter skal ivaretas. Sivilombudet har tidligere vurdert en klage over dette, men akseptert ordningen. Lånekassen har fulgt forutsetningene til Sivilombudet. I 2023 ble 148 klager sendt over til nemnda til klagebehandling. Det betyr at et stort antall av klagen enten ikke ble opprettholdt eller ble omgjort av Lånekassen som førsteinstans. Vi vurderer at Lånekassens praksis ivaretar klagernes rettigheter på en betryggende måte.

Lånekassen er sekretariatsfunksjon for klagenemnda. Fra og med 2023 utarbeides det en egen årsrapport for klagenemnda. Denne inneholder klagenemndas beretning med vurderinger av sitt arbeid i 2023, samt utvikling i og oversikt over klagesaker.

4.4 Oppfølging av oppdrag til Skatteetaten, divisjon innkreving

Lånekassen ivaretar eier- og kreditoransvaret i oppfølgingen av oppsagte lån, herunder å følge opp samarbeidet med Skatteetaten, divisjon innkreving (SKE/IN, tidligere Statens innkrevingsentral).

Lånekassen skal påse at innkrevingsarbeidet er i samsvar med regelverket og forebygge tap.

Lånekassen skal føre kontroll med de utkontrakterte arbeidsoppgavene som SKE/IN utfører som omfatter innkreving av oppsagte utdanningslån, oppfølging av pant og gjeldsordning for kunder med ikke oppsagte lån.

Målsetning er at innkrevd beløp for hele året skal være mer enn 10 pst av totalt utestående gjeld på oppsagte lån. I 2023 ble 14,63 pst av totalt utestående gjeld innfordret som også er en økning i forhold til tidligere år.

Antallet kunder med oppsagte lån per 31.12.2023 er høyere enn tidligere år, innkrevningstiltakene har resultert i at kundene har betalt inn et høyere beløp og omfanget av kunder med alvorlige og grovt betalingsmislighold er lavere enn tidligere samt at tap på utlån har gått ned.

I 2023 ser vi en økning av antallet kunder som misligholder sine betalingsforpliktelser og overføres til inkassomessig oppfølging. Etter vår vurdering er hovedårsaken til økningen at kundens betjeningsevne blir påvirket av konjunktursvingningene som gjør at vi forventer en fortsatt økning i kunder som misligholder betalingsforpliktelsene.

Innkrevd beløp er høyere enn tidligere år som er en god indikator på at innkrevningstiltakene fungerer godt.

I 2023 viser trenden en fortsatt svak nedgang i avskrivning av tap. Ut fra tallene ser det ut som det er en økning, men tallet omfatter også avskrivning av foreldede renter for 2022.

Lånekassen avskriver fordringen når den overføres til SKE IN på permanent basis etter reglene i forskriften om tilbakebetaling. Dersom det ikke har vært noen innfordringsmessig fremgang i mer enn

tre år etter oppsigelsen blir kravet overført til SKE IN på permanent basis. Disse kundene mister alle rettigheter etter utdanningsstøtteleven med forskrifter samt muligheten til ny støtte. I 2023 har vi også hatt en nedgang i antallet kunder som blir permanent overført til Skatteetaten.

Tabell 7. Tabellen viser en oversikt over antallet kunder med oppsagt lån, utestående gjeld, innbetalt beløp, tap, permanent overførte krav til Skatteetaten, divisjon innkreving i 2023

År	Antall kunder med oppsagt lån	Utestående gjeld	Innbetalt på oppsagte krav	Tap (mill.kr) per år	Permanent overførte krav til SKE IN
2018	24371	4,4	524,8	274,1	1482
2019	23431	4,4	524,5	328,6	1719
2020	20700	4,0	428,4	534,4	2410
2021	18031	3,65	436,5	373,0	1522
2022	17187	3,61	443,6	281,0	1130
2023	18484*	3,16*	514,4	283,3	993

* Lånekassen fikk en feilsituasjon i desember som førte til at sakene fra desember ikke ble overført til SKE IN før i januar 2024. At det ble en forsinkelse i overføringen av sakene til innkreving har ikke noen betydning for årets resultat, men statistikken fra systemene viser andre tall. Vi har valgt å korrigere tallene manuelt i tabellen slik at de gir uttrykk for den reelle utviklingen over tid.

Stikkprøvekontrollen 2023 av avskrivning av foreldede renter i perioden 2022 og 2023 pågår fortsatt.

Permanent overførte utdanningslån

Per 31.12.2023 hadde Skatteetaten, divisjon innkreving 15 667 permanent overførte utdanningslån under innkreving med en samlet gjeld på 3,79 milliarder kroner. Til sammenligning var det ved årsskiftet 2022/23 16 898 kunder som var under aktiv innkreving med en samlet gjeld på 3,81 milliarder kroner.

I 2023 krevde SKE IN inn 284,34 millioner kroner på permanent overførte utdanningslån, som er et høyere beløp i 2022 da resultatet ble 267,74 millioner kroner.

I 2023 avskrev SKE IN 264 millioner kroner i tap på permanent overførte utdanningslån som er lavere enn i 2022 da de avskrev 276 millioner kroner.

4.5 Etterlevelsen av forskriften om arbeidsvilkår i offentlige kontrakter

Lånekassen utarbeidet vinteren 2023 egen rutine for oppfølging av sosialt ansvar i Lånekassens kontrakter. Rutinen ivaretar bestemmelsene i Lov om offentlige anskaffelser §§ 5 og 6, samt bestemmelsene i Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter.

Rutinen er basert på anbefalinger fra DFØ²¹, og dekker alle steg og vurderinger som skal gjøres i behovsfasen, gjennomføringsfasen og oppfølgingen av kontrakt. I tillegg inneholder rutinen en klar ansvarsfordeling med oversikt over hvilke roller som har ansvar for de ulike sidene ved rutinen og ved gjennomføring av påseplikten.

Statens innkjøpssenter har igangsatt anskaffelse av en fellesavtale for kontroll og oppfølging i offentlige kontrakter, som Lånekassen vil tilslutte seg.

Gjennomførte kontroller:

Høsten 2023 ble det gjennomført kontroller av avtaleporteføljen, inkludert første oppfølging av nylig inngåtte renholdscontrakter. Kontrollen dokumenterte at de ansatte som arbeider med å oppfylle Lånekassens kontrakter, har lønns- og arbeidsvilkår i henhold til gjeldende tariffavtaler. Dog ble det avdekket noen få unntak der de ansatte ikke har egne tillitsvalgte. Dette funnet skal følges opp særskilt ved neste kontroll.

²¹ DFØs anbefalinger: [Beste praksis for kontraktsoppfølging - 5. Seriositet | Anskaffelser.no](#)

4.6 Personvernombudet

Lånekassens personvernombud har ivarettatt sin rådgiver- og kontrollfunksjon i henhold til rammene gitt for dette.

4.7 Sikkerhet og beredskap

Lånekassen jobber helhetlig og langsiktig med sikkerhet i virksomheten. Styringsdokument for arbeidet med samfunnssikkerhet i kunnskapssektoren ligger til grunn for vårt arbeid, med informasjonssikkerhet og sikkerheten i HMS som et integrert område. Informasjonssikkerhetsarbeidet baserer seg på rammeverket ISO 27001.

De to viktigste funnene fra ledelsens gjennomgang i 2022 var at Lånekassen manglet et dokumentert styringssystem for sikkerhet, og at avvikssystemet ikke fungerer etter hensikten på sikkerhetsområdet.

Styringssystem for sikkerhet er nå dokumentert tilfredsstillende, og vi har brukt mye kapasitet på å lage et nytt styrende dokument for sikkerhet i 2023. . Legalkrav, fastsatte prinsipper og roller og ansvar i Lånekassens sikkerhetsarbeid er nå entydig beskrevet.

Lånekassen har fortsatt ikke et tilfredsstillende system for å fange opp sikkerhetsavvik. Dette blir fulgt opp i ledelsens gjennomgang av sikkerhetsområdet i 2024.

4.7.1 Lånekassens verdier

Lånekassens overordnede verdi er vår evne til å sikre livsopphold for de studenter som oppfyller vilkårene for lån og stipend.

Vår evne til å opprettholde vårt samfunnsoppdrag i fred, krise og krig er en viktig driver for vårt samfunnssikkerhetsarbeid og er et bidrag til å sikre samfunnet grunnleggende funksjonalitet og befolkningen grunnleggende sikkerhet.

4.7.2 Risiko- og sårbarhet (ROS)

ROS-analysen fra 2019 på sikkerhet og beredskap omfatter informasjonssikkerhet og deler av HMS-sikkerhet på et overordnet nivå. Den ligger til grunn for det videre arbeidet med sikkerhet i Lånekassen. Lånekassen har påbegynt arbeidet med å lage en ny samlet ROS-analyse på sikkerhetsområdet i 2024. Arbeidet forventes ferdigstilt i mars 2024.

4.7.3 Krisestab og -øvelse

Krise- og beredskapsøvelsen for 2023 ble gjennomført som en kombinasjon av en funksjonsøvelse og en diskusjonsøvelse den 1. november. Det ble øvet på «stille evakuering» av lokalene på Helsfyr.

Evalueringen er gjennomført og tiltak for forbedring er identifisert. Oppfølgingsplanen ble vedtatt 01.11.23, og er nå lukket.

4.8 Informasjonssikkerhet

Lånekassens styringssystem for informasjonssikkerhet baserer seg på rammeverket i standarden ISO 27001. Målet med arbeidet er å tilstrebe at sikringstiltak innføres der de har størst effekt opp mot et stadig skjerpet trusselbilde, herunder forhindre uønskede hendelser og som virksomhet evne å håndtere hendelser når forsvarsverket brister.

Det sikkerhetspolitiske bildet er fortsatt preget av Russlands invasjon av Ukraina, i tillegg til en fortsatt og vedvarende høy trussel fra cyberkriminelle. Lånekassen har som følge av dette evaluert egne prosesser og rutiner for håndtering av alvorlige digitale angrep, herunder gjennomført beredskapsøvelse for å trene ITs evne til å håndtere fremtidige nulldagssårbarheter som utnyttes mot Lånekassens digitale systemer. Det jobbes kontinuerlig for å opprettholde kunnskap og kompetanse

hos ansatte for å bygge kollektiv ryggmargsrefleks mot et stadig skjerpet trusselbilde. Det er også justert på prosesser for systematisk og kontinuerlig reduksjon av sårbarheter i egne applikasjoner og arbeidsverktøy, for å redusere angrepsflaten fra internett og øke egen evne til å oppdage slike angrep.

Årlig brukerkontroll er gjennomført som del av interne årlige kontrollaktiviteter. Kontrollen avdekket ingen systematisk svikt i Lånekassens brukeradministrasjon. Videre er det innhentet ekstern ekspertise for gjennomføring av kvartalsvis sårbarhetsanalyser, sikkerhetsmessig kodegjennomgang av kundeeksponerte tjenester og inntrengningstesting av Lånekassens IT-infrastruktur. Den eksterne kvalitetssikringen avdekket ingen alvorlige svakheter som representerer høy risiko for våre kunder. Mindre funn følges videre opp som del av løpende forvaltning i Lånekassen.

4.9 Data og informasjonsforvaltning

Lånekassen arbeider for å tilrettelegge prosesser og løsninger som sikrer viderebruk og verdien av virksomhetens data. I tillegg til å organisere informasjon om Lånekassens informasjonslandskap er det etablert dataplattform for å støtte innsiktsarbeid tilknyttet saksbehandling, verktøy og datagrunnlag for analyse av ordninger, samt rammer for avansert analyse og KI som verktøy i oppgaveløsningen.

Lånekassen har fra tidligere noe erfaring med bruk av kunstig intelligens og maskinlæring, og benytter nå teknologien i utvikling av ny prognosemodell. Vi har vurdert mulighet for å starte på flere nye tiltak med bruk av KI, og jobber med å styrke vår evne til å skalere opp innenfor dette området.

Innenfor viderebruk av data for innsikt og analyse har vi tatt i bruk nye metoder for utvikling for tilgjengeliggjøring av data. Ny arbeidsform er en forutsetning for påbegynt konseptarbeid med å se på hvordan Lånekassen i større grad skal bli datadrevet i praksis.

4.10 Personalmessige forhold

4.10.1 Organisasjonsendringer

Ny direktør

Lånekassen fikk 1. mars 2023 ny direktør, Kjetil Moen. Moen kom fra rollen som direktør for Virksomhetsstyring i Skatteetaten.

Avslutning av omstillingsperiode for Bergen- og Tromsøkontoret

I 2017 fikk Lånekassen et stortingsvedtak om å avvikle kontoret i Tromsø innen utgangen av 2020 og kontoret i Bergen innen utgangen av 2023. Ansatte som var gjenværende ved Tromsø-kontoret etter utgangen av 2020 har vært underlagt Trondheims-kontoret, og går innen utgangen av 2023 av med pensjon. Enkelte ansatte ved Bergens-kontoret går også av med pensjon innen utgangen av 2023, men ansatte som ikke enda har anledning til dette fikk tilbudt en pendlerordning der ansatte kan pendle til Stavanger-kontoret i inntil to år. Omstillingsperioden for avvikling av kontorene i Tromsø og Bergen ble avsluttet ved utgangen av 2023.

Ny organisering i IT avdelingen

IT-avdelingen har siden 2014 vært linjeorganisert. De siste årene har samfunnsutviklingen og livssyklusen til kjerneapplikasjonene i Lånekassen vist at det var et økt behov for økt kapasitet i utviklingsorganisasjonen for å opprettholde dagens standard gjennom vedlikehold og videreutvikling. For å sikre at IT-avdelingen skal være i stand til å vokse, gjennomføre endringer i utviklingsprosessen og samtidig opprettholde god kvalitet og produktivitet i leveransene ble det besluttet å omorganisere enkelte deler av IT avdelingen. Med bakgrunn i at Lånekassen har besluttet å rekruttere ansatte til fast hjemmekontor for IT-kompetanse ble det naturlig å opprette en egen seksjon med egen personalleder for hjemmekollegaer. Seksjonssjef for IT Oslo gikk inn i rollen som leder for nyopprettede IT Hjemme, og det ble ansatt en ny leder for IT Oslo som i tillegg fikk fagansvar for rekruttering og kompetanseutvikling i IT. I tillegg ble to nye fagområder plassert i IT ledergruppe med eksisterende fagansvarlige.

4.10.2 Turnover

Turnover i 2023 omfatter både naturlig, det vil si forventet, og uønsket turnover. Total turnover ble 11,4 prosent for 2023. Dette er en nedgang fra i fjor da turnover var på 14 prosent

Vi ser at effekten av 2022 sin ekstraordinære turnover fremdeles har konsekvenser for fremdrift og leveranser. Det at vi mistet flere sentrale ressurser innen enkelte fagområder samtidig, gjorde at det har vært, og er, krevende å komme opp i fart med leveranser fordi det tar tid for nye ansatte å komme inn i en kompleks oppgaveløsning.

Lånekassens strategi for folk og organisasjon har et klart fokus på å rekruttere, men også å utvikle og beholde kompetanse. Lånekassen har et godt omdømme og høy tillit i befolkningen²², og vi ser gevinster av det også i forbindelse med ansettelse. Lånekassen har ansatt mange nye medarbeidere de siste årene, og stort sett alle stillinger Lånekassen utlyser får vi ansatt kvalifisert kompetanse.

I 2023 har Lånekassen vært oppmerksomme på å beholde ansatte og utvikle eksisterende kompetanse. Gjennom fokus på intern mobilitet og karrieremuligheter, og hospitering i andre avdelinger for å gi ansatte kompetanse påfyll og muligheter, har det vært tatt aktive grep for å bidra til å redusere turnover. Samtidig tror Lånekassen at den samfunnsøkonomiske situasjonen påvirker arbeidsmarkedet, og at det i usikre økonomiske tider er nødvendig for folk å ha en trygg jobb der det også finnes muligheter for å utvikle seg, og at dette er noe Lånekassen imøtekommer.

4.10.3 Pensjonsalder

Gjennomsnittlig pensjonsalder har gått noe ned i 2023. Gjennomsnittlig pensjoneringsalder i Norge er 65,6 år, og lånekassens tall ligger dermed tilnærmet på snittet for norsk arbeidsliv.

Tabell 8. Antall personer som har pensjonert seg og gjennomsnittlig pensjonsalder 2019 - 2023

	2023	2022	2021	2020	2019
Antall	9	4	10	8	10
Gjennomsnittlig pensjonsalder	65,5	63,3	66,2	64,9	64,9

4.10.4 Personalstatistikk

Tallene for 2023 viser en reduksjon i antall ansatte sammenliknet med tall for 2022. Det er igangsatt tiltak for å erstatte konsulentbruk på IT-området med egne ansatte. Dette har ført til en økning av antall ansatte i IT-avdelingen. Dette er i tråd med føringer fra Regjeringen at konsulentbruken skal ned. Lånekassen besluttet i 2021 å erstatte bruken av midlertidig ansatte i forbindelse med høysesong med faste deltidsansatte, og innførte samtidig et nytt ledernivå i saksbehandlingen grunnet for stort kontrollspenn.

I Lånekassen er en litt større andel kvinner enn menn fast ansatt. Lånekassen har svært få midlertidige ansatte. Lønnsstatistikken viser at menn i faste stillinger i gjennomsnitt tjener noe mer enn kvinner, i likhet med slik det er i statlig sektor for øvrig. En forklaring kan være at Lånekassens IT avdeling har en større andel menn som har høyere lønninger, og dermed drar gjennomsnittet opp.

²² <https://www.apeland.no/hoy-tillit-til-offentlige-virksomheter/>

Tabell 9. A) Tabellen viser midlertidige stillinger og stillingsandel fordelt på kjønn i 2023²³.
 B) Tabellen viser kjønnsbalanse, lønnsgjennomsnitt og antall ansatte totalt i 2023.²⁴
 C) Tabellen viser kjønnsbalanse og lønnsgjennomsnitt per stillingsgruppe i 2023.²⁵

A)	Type	År	Totalt antall ansatte	Deltid		Fulltid	
				K	M	K	M
	Faste	2023	365	4%	2%	55%	40%
	Midlertidige	2023	5	0%	0%	60%	40%

B)	Type	År	Totalt antall ansatte	Kjønn (%)		Lønn (gjennomsnittlig månedslønn i kroner)	
				K	M	K	M
	Faste	2023	365	58	42	54 981	58 222
	Midlertidige	2023	5	60	40	47 625	40 292

C)	Type	År	Totalt antall ansatte	Kjønn (%)		Lønn (gjennomsnittlig månedslønn)	
				K	M	K	M
	Toppleder	2023	7	71%	29%	104 950	116 691
	Mellomleder	2023	30	63%	37%	72 979	76 695
	Seniorrådgiver	2023	143	53%	47%	59 611	64 464
	Rådgiver	2023	84	49%	51%	49 101	50 482
	Førstekonsulent	2023	89	71%	29%	45 999	45 767
	Andre	2023	12	67%	33%	37 903	37 744

4.10.5 Sykefravær

Lånekassen hadde i snitt 6,1 prosent sykefravær i 2023. De siste årene har vi hatt som mål å ikke overstige 5,5 prosent i den enkelte avdeling. Resultatet for '23 er litt bedre enn 2022, men ligger totalt sett over målet. To avdelinger nådde målet, hhv. IT-avdelingen og Utdanningsstøtteavdelingen. Stabene og Saksbehandlingsavdelingen nådde ikke målet samlet, selv om enkelte seksjoner ligger innenfor 5,5 prosent. Sykefraværet er generelt lavt i de aller fleste seksjoner, men langtidsfravær i noen seksjoner gjør at gjennomsnittet går opp.

Lånekassen har rutiner for systematisk og god oppfølging av sykmeldte medarbeidere i tråd med gjeldende lovverk. Rutinene følges. I 2023 var det også ekstra søkelys på psykisk helse og sykefraværshåndtering gjennom opplæring på ledersamlinger.

Tabell 10. Sykefravær (uten feriefradrag) 2020-2023.

År	Egenmeldt 1-3	Legemeldt 1-3	Egenmeldt 4-16	Legemeldt 4-16	Legemeldt 16+	Totalt ²⁶
2023	1,44 %	0,12 %	0,40 %	0,60 %	3,54 %	6,1%
2022	1,29 %	1,40 %	0,47 %	0,60 %	3,77 %	6,3 %
2021	0,87 %	0,09 %	0,19 %	1,03 %	2,47 %	4,7 %
2020	0,85 %	0,08 %	0,19 %	0,85 %	2,00 %	4 %

²³ Blant antall ansatte er alle som er "fast ansatt" og på "åremål" inkludert. 4 lærlinger og 1 ansatt på pensjonistvilkår er utelatt.

²⁴ Åremål inngår blant de fast ansatte. Midlertidige utgjøres av 4 lærlinger og 1 ansatt på pensjonistvilkår. Månedslønn viser månedslønn i en 100 % stilling.

²⁵ I Toppleder inngår stillingskodene 9106 og 1060.

I Mellomledere inngår stillingskodene 1477, 1059, 1538, 1407 og 1220.

I Andre inngår stillingskodene 1065.

Månedslønn viser månedslønn i en 100 % stilling

²⁶ Før 2021 rapporterte Lånekassen etter Navs metode som inkluderer feriefradrag. Fra 2021 bruker vi SSBs metode som er uten feriefradrag. Dette vil ha veldig lite å si for tallene på årsbasis. Tallene for tidligere år er korrigert i tabellen.

5 Vurdering av fremtidsutsikter

Kunnskapssektoren har felles mål og leverer tjenester som er helt grunnleggende for et velfungerende samfunn. Der Skatteetaten sikrer finansieringen av velferdsstaten, sørger kunnskapssektoren for kompetansen som individ og samfunn trenger. Og det er kunnskapen som legger grunnlaget for og ivaretar demokratiet, velferd, omstilling og bærekraft.

Det grønne skiftet, teknologisk utvikling og kunstig intelligens, demografiske forhold og geopolitisk uro skaper nye omstillingsbehov og økt endringstakt. Norge er avhengig av tilgang til kompetanse for disse nye horisontene, og der er Lånekassen et viktig virkemiddel. De unge førstegangsstudentene må komme seg raskt ut i arbeidslivet. Vi må forsøke å få folk fra arbeidskraftreserven over i utdanning, så de kan kvalifisere seg for arbeid. Vi må alle holde oss faglig relevante gjennom et langt arbeidsliv med store endringer.

Lånekassen er viktig for alle disse tre målene, og er sentral i samfunnsutviklingen; stikkord er fullføringsreformen, kompetansereformen og utsynsmeldingen. Vi må også være forberedt på en diskusjon om hvordan Lånekassens virkemidler kan brukes enda mer aktivt til å oppnå disse målene. Vår oppgave er å gjøre utdanning mulig, og gjennom endringer i vårt tilbud til kundene kan vi også få større effekter for samfunnet.

Lånekassen er en kompleks virksomhet med et viktig samfunnsoppdrag. Vi skal sikre treffsikre støtteordninger for et stort mangfold av behov og kunder; fra lærlinger og elever på videregående skole til godt voksne arbeidstakere som må på kurs for å holde seg faglig oppdatert i yrket sitt. Vi er en digital masseforvalter som leverer tjenester til hver tredje innbygger i Norge. Med over en million søknader i året, er helt avgjørende med en høy andel automatisering og maskinell behandling. Men Lånekassen har aldrende IT-systemer som må moderniseres for å opprettholde effektivitet og bedre kundeopplevelsen.

Som utviklingsorganisasjon er Lånekassen under press, både på grunn av økende behov for IT-kompetanse i et arbeidsmarked med hard konkurranse om teknologer, og grunnet endringstakten på teknologi, regulatoriske endringer og samfunnsbehov. Kapasiteten til å vedlikeholde og videreutvikle funksjonalitet og teknologien har over tid vært beskjeden, men er noe styrket fra 2025. Lånekassen vil jobbe aktivt med en strategi for en løpende modernisering av kjernesystemene, for å kunne opprettholde en effektiv og sikker masseforvaltning som er enkel for kundene, samtidig som vi ruster oss for å møte fremtidige behov og utfordringer.

I 2025 skal fleksibel utdanningsstøtte for voksne være på plass. De som trenger påfyll av kompetanse, kan da søke om lån fra Lånekassen som er stort nok til å bidra til dekning av tapt arbeidsinntekt. Kompetanselånet er tilpasset voksne i arbeidslivet, som gjerne har familie, hus, bil og dermed større økonomiske forpliktelser enn den unge førstegangsstudenten. Vi skal fra da tilby en låneramme som kunden selv kan disponere, og ta ut penger etter behov. Lånet vil være rentebærende fra start, og sånn sett mindre gunstig enn det vanlige basislånet, men likevel en helt ny mulighet for å få støtte til studier for alle dem som ikke får dekket dette av arbeidsgiver eller gjennom andre ordninger.

I kunnskapssektoren har vi felles mål, og vi må samarbeide på tvers for å løse brukerens behov og bidra til ønskede effekter for samfunnet, både innad i egen sektor og utenfor. Det dreier seg om alt fra å dele opplysninger og datadrevet innsikt til å utvikle sammenhengende tjenestekjeder. Lånekassen deltar i det etablerte strategiske samarbeidet om digitalisering i sektoren, og må innlede nye for å bidra til like muligheter til utdanning og samfunnets tilgang til kompetanse.. Særlig sammen med SIKT og HK-dir finnes det muligheter som vi må utnytte i årene som kommer.

6 Årsregnskap

6.1 Ledelsens kommentar til årsregnskapet

6.1.1 Formål

Lånekassen er et ordinært statlig forvaltningsorgan underlagt Kunnskapsdepartementet. Lånekassen har hovedkontor i Oslo og kontorer i Stavanger, Trondheim og Ørsta. Lånekassens samfunnsoppdrag går frem av utdanningsstøttelovens formålsbestemmelse § 1.

Lånekassens samfunnsoppdrag går frem av utdanningsstøttelovens formålsbestemmelse § 1. Utdanningsstøtteordningenes formål er å bidra til

- like muligheter til utdanning uavhengig av geografiske forhold, alder, kjønn, funksjonsevne, økonomiske og sosiale forhold
- å sikre samfunnet og arbeidslivet tilgang på kompetanse
- at utdanningen skjer under tilfredsstillende arbeidsforhold, slik at studiearbeidet kan bli effektivt

Loven med forskrifter definerer innholdet i utdanningsstøtteordningene til enhver tid.

Offentligrettslig og privatrettslig regelverk legger også rammebetingelser for Lånekassens forvaltning. Regelverket gjelder for offentlig forvaltning av tildeling av støtte og tilbakebetaling/innkreving av lån. I tillegg har departementet fastsatt føringer i vedtekter for Lånekassen av 15. januar 2016, og i virksomhets- og økonomiinstruks for Lånekassen av 1. januar 2023. Med dette utgangspunktet forvalter Lånekassen utdanningsstøtteordningene, og bidrar til å innfri ordningenes formål.

6.1.2 Konverteringsfondet

I all hovedsak utbetales støtte til studenter i høyere utdanning og elever uten ungdomsrett i videregående opplæring som lån, der en andel av lånet kan gjøres om til stipend ved bestått eksamen og/ eller avlagt grad i høyere utdanning. For å sikre at midler øremerkes omgjøring fra lån til stipend i hele den mulige omgjøringsperioden, er det etablert et konverteringsfond som skal ivareta Lånekassens finansieringsbehov i forbindelse med ordningen. Fondet administreres av Lånekassen, og fondet legger frem eget regnskap.

6.1.3 Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, tilhørende rundskriv fra Finansdepartementet og krav fra Kunnskapsdepartementet i Virksomhets- og økonomiinstruks for Statens lånekasse for utdanning. Ledelsen mener at regnskapet gir et dekkende bilde av Lånekassens disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

6.1.4 Vesentlige forhold ved årsregnskapet

Bevilgningsrapportering

I 2023 har Lånekassen en samlet utgift på kapitel 2410 i bevilgningsrapporteringen på 45,847 milliarder kroner (jf. oppstillingen i pkt. 6.3). Det ble bevilget 45,458 milliarder kroner, som samlet gir et avvik (merforbruk) på 388 millioner kroner. For Lånekassens inntektskapitler, 5310 og 5617, ble samlet inntekt i bevilgningsrapporteringen 29,691 milliarder. Det ble bevilget 29,795 milliarder som samlet gir avvik (mindreinntekt) på 104 millioner kroner.

Vi hadde større avvik (mer enn 5 prosent og/eller mer enn 5 millioner kroner) på enkelte budsjettområder mellom bevilgning og utbetaling/innbetaling i 2023. Disse avvikene omtales nedenfor.

Kap. 2410 Utgifter

Post 01 – driftsutgifter, kan nyttes under post 45

Merutgift 1,786 millioner kroner/avvik 0,4 prosent.

Merforbruket skyldes manglende oversikt over kostandene på slutten av året. Ved revidert nasjonalbudsjett i 2023 fikk Lånekassen tildelt 6, 3 millioner kroner hvorav 1,6 millioner kroner var øremerkede midler knyttet til prosjekt *steg 1 Fremtidiges innkrevning*. Av den øremerkede tildelingen fikk Lånekassen i 2023 brukt 368 000 kroner. Resten av tildelingen videreføres til 2024 og avregnes i oktober ved omgruppering/nysaldering.

Post 45 – større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres, kan nyttes under post 01

Mindreutgift 17,608 millioner kroner/avvik 35,1 prosent.

Tildelingen på post 45 består av midler til IT-utvikling av fullføringsreformen (VGO) og utvikling av mer fleksible studiestøtteordninger (Fleks).

Mindreforbruket er relatert til gjenstående utvikling av Fleks, som følge av oppdateringer i fremdriftsplanen der måldato for ferdigstilling ble endret fra våren 2024 til årsslutt 2024. Midlene søkes derfor overført og stilt til disposisjon på kap. 2410 post 45 for 2024.

I Tildelingsbrevet til Lånekassen lyder det at post 45 – større utstyrsinnkjøp og vedlikehold, kan overføres, kan nyttes under post 01. Lånekassen vil derfor rapportere et sammenlagt årsresultat på post 01 og post 45, med mindreforbruk på 15,822 millioner kroner.

Post 70 – utdanningsstipend, overslagsbevilgning

Mindreutgift 52,8 millioner kroner/avvik 1,4 prosent.

Posten dekker stipender til unge i videregående opplæring samt barnestipend, flyktningstipend, stipend til søkere med nedsatt funksjonsevne m.m. Mindreutgiften skyldes i hovedsak lavere utbetalinger av flere ulike stipender enn hva som ble anslått. Dette være seg borteboerstipend, flyktningstipend, foreldrestipend, barnestipend og inntektsavhengig stipend. Selv om det ble utbetalt en del mer stipend til søkere med nedsatt funksjonsevne enn anslått, er den samlede mindreutgiften på de foregående nevnte stipendene høyere og trekker den totale utgiften på posten ned.

Post 71 – andre stipend, overslagsbevilgning

Mindreutgift 3,0 millioner kroner/avvik 0,5 prosent.

På posten føres tilskudd til reiser, stipendandelen av skolepengestøtte til utdanning i utlandet samt stipend til forberedende språkkurs i utlandet. Mindreutgiften skyldes i hovedsak lavere utbetalinger av skolepengestøtte enn anslått.

Post 72 – rentestøtte, overslagsbevilgning

Mindreutgift 45,3 millioner kroner/avvik 1,9 prosent.

Posten dekker kostnadene ved å gi rentefrie lån i studietiden. Rentestøtten er et uttrykk for hvor mye staten subsidierer utlånsvirksomheten. Mindreutgiften skyldes at rentestøttebehovet ble noe lavere enn anslått.

Post 73 – avskrivninger, overslagsbevilgning

Mindreutgift 34,7 millioner kroner/avvik 3,5 prosent.

Posten dekker utgifter til ulike ordninger med rettighetsbaserte avskrivninger av utdanningslån. Disse ordningene omfatter blant annet låntakernes rettigheter til ettergivelse pga. uførhet og død. Videre avskrives deler av lånene til tilbakebetalere bosatt i Finnmark og Nord-Troms, med ekstra ettergivelsesbeløp til kvalifiserte grunnskolelærere i denne delen av landet. Det er også en avskrivningsordning for låntakere som har fullført visse lærerutdanninger der retten til avskrivning er uavhengig av bosted.

Mindreutgift skyldes i hovedsak lavere avskrivningsbeløp på grunn av uførhet i siste kvartal i 2023 enn det som ble lagt til grunn i anslaget.

Post 74 – Tap på utlån

Mindreutgift 14,1 millioner kroner/avvik 4,8 prosent.

Posten dekker i hovedsak avskrivning av grovt eller vedvarende misligholdte utdanningslån. Lånekassen avskriver fordringer som tapt når de overføres til Skatteetaten, divisjon innkreving (SKE/IN) på permanent basis. I tillegg kan Lånekassen avskrive andre krav som med stor sikkerhet kan klassifiseres som tapte, men som ikke overføres til SKE/IN. Posten er en rammebevilgning og det avskrives ikke mer enn det som er bevilget per år. Mindreutgiften skyldes at det var færre misligholdte lån som ble overført til SI enn tidligere anslått.

Post 90 – økt lån og rentegjeld, overslagsbevilgning

Merutgift 554,5 millioner kroner/avvik 1,5 prosent

På post 90 føres økningen i Lånekassens utlån og utestående rente. Merutgift skyldes i hovedsak et noe høyere utlån enn det som ble lagt til grunn i anslagene.

Kap. 5310 Inntekter

Post 29 – termingebyr

Mindreinntekt 0,6 millioner kroner/avvik 3,5 prosent.

Mindreinntekten skyldes at det var færre kunder med brevfactura enn det som ble lagt til grunn for i anslagene. Kunder som benytter e-faktura og avtalegiro betaler ikke termingebyr.

Post 89 – purregebyr

Merinntekt 2,6 millioner kroner/avvik 2,7 prosent.

Merinntekten skyldes at det var flere kunder som ble purret i siste kvartal av 2023 enn det som ble lagt til grunn i anslaget.

Post 90 – redusert lån og rentegjeld

Mindreinntekt 157,9 millioner kroner/avvik 1,3 prosent.

Mindreinntekten på posten skyldes i hovedsak lavere innbetalinger på avdrag enn lagt til grunn for bevilgningen. Dette har nok en sammenheng med et fortsatt høyt antall av betalingsutsettelse i 2023.

Post 93 – omgjøring av utdanningslån til stipend

Mindreinntekt 77,4 millioner kroner/avvik 1 prosent.

Anslaget på posten er basert på avsetningen på kap. 2410 post 50 i tidligere år der det anslås hvor stor andel fra det enkelte år som vil bli omgjort til stipend. Dette innebærer at det ikke er direkte sammenheng med årets avsetning på kap. 2410 post 50 og det som føres på kap. 5310 post 93 samme periode.

Mindreinntekten på posten skyldes en noe lavere omgjøring fra lån til utdanningsstipend enn det som lå til grunn for anslaget.

Kap. 5617 Renter fra Statens lånekasse for utdanning

Post 80 – renter

Merinntekt 128,9 millioner kroner/avvik 1,4 prosent.

Posten omfatter alle påløpte renter, både betalte og ikke-betalte. Merinntekten på posten skyldes noe høyere renteinntekter enn det som ble lagt til grunn i anslaget.

Artskontorapporteringen

I bevilgningsrapporteringen over er kap. poster beskrevet og kommentert i forhold til mer/mindre forbruk. Under artskontorapporteringen er poster vist sammen i forhold til underliggende artskonti som overordnet kan grupperes som vist nedenfor. Man finner mer detaljert informasjon i notene til oppstilling artskontorapportering, punkt 6.4 i Årsrapporten

Netto utbetalt lån

Dette er resultatet av kap.2410 post 90 og kap. 5310 post 90 og 93.

Det er en økning på netto utbetalt lån på 1 984,2 millioner kroner i 2023 sett i forhold til 2022. Det er utbetaling nye av lån, kap. 2410 post 90 som er hovedgrunnen til økningen. Jf. note 9.

Inntekter ved innkreving låneordningen

Inntekter utgjør kap. 5310 post 29 og 89, termingebyr og purregebyr, pluss netto renteinntekter på kap. 5617 post 80.

Økte inntekter i 2023 i forhold til 2022 skyldes hovedsakelig renteutviklingen i 2023.

Kostnader og tilskudd låneordningen

Kostnadene utgjør kap. 2410 post 70, 71, 72, 73 og 74.

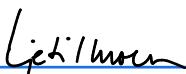
Post 72, rentestøtte er påvirket av renteutviklingen i 2023 på lik linje med renteinntekter i kap. 5617 post 80.

Post 74, tap på utlån er en rammebevilgning og skiller seg ut fra de øvrige utgiftsposter knyttet til lånevirkosomheten som har overslagsbevilgning.

6.1.5 Revisjon

Iht. § 19 i utdanningsstøtteleven reviderer Riksrevisjonen Lånekassens regnskap og forvaltning.

Revisjonsberetningen for regnskapsåret 2023, for Lånekassen og Konverteringsfondet, utstedes fra Riksrevisjonen senest 1. mai 2024. Revisjonsberetning og all underliggende korrespondanse knyttet til den finansielle revisjon er offentlig informasjon fra dette tidspunktet.

Kjetil Moen (15. mar.. 2024 09:33 GMT+1)

Kjetil Moen
Direktør

6.2 Prinsippnote årsregnskapet

Årsregnskapet for Lånekassen er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten (bestemmelsene). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, og nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2022 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement. Lånekassen kommer ikke inn under regnskapsloven eller Kredittilsynets regler for bankregnskap. Lånekassen er i 2023 ikke omfattet av nettoføringsordningen for merverdiavgift i statsforvaltningen, jf. rundskriv R-116 fra Finansdepartementet.

Oppstillingen av bevilgnings- og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

Regnskapet følger kalenderåret.

Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret.

Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.

Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp.

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*» er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Renteinntektene blir tatt inn i resultatregnskapet etter hvert som de blir opptjent. I samsvar med gjeldende regelverk stopper ikke Lånekassen inntektsføringen av renter på misligholdte utlån. Rentene blir beregnet og inntektsført frem til tidspunktet for bokføring av konstatert tap.

Lånekassen utgiftsfører tap i årsregnskapet først når tapet er endelig konstatert. Det vil si at avskrivning hovedsakelig er foretatt etter de årsaker som er hjemlet i Lov om utdanningsstøtte til elever og studenter (lov av 3. juni 2005 nr. 37) med tilhørende forskrifter. Skatteetaten ved divisjon innkreving, Statens innkrevingssentral (SI), inntektsfører selv de inntekter som framkommer ved innfordring av permanent overførte lån.

Konverteringsfondet er etablert som et selvstendig fond med egne statutter og eget regnskap.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Eventuelle mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. Eventuelle avgitte fullmakter framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorapporteringen

Oppstillingen av artskontorapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Regnskapstall i bevilgnings- og artskontorapportering med noter viser regnskapstall rapportert til statsregnskapet. I tillegg viser noten til artskontorapporteringen *Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen* bokførte tall fra virksomhetens kontospesifikasjon i kolonnen *Spesifisering av bokført avregning med statskassen*. Notene viser forskjellen mellom beløp virksomheten har bokført på eiendels- og gjeldskontoer i virksomhetens kontospesifikasjon (herunder saldo på kunde- og leverandørreskonto) og beløp virksomheten har rapportert som fordringer og gjeld til statsregnskapet og som inngår i mellomværende med statskassen.

Virksomheten har innrettet bokføringen slik at den følger kravene i bestemmelser om økonomistyring i staten. Dette innebærer at alle opplysninger om transaksjoner og andre regnskapsmessige disposisjoner som er nødvendige for å utarbeide pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 3.3.2, og spesifisering av pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 4.4.3, er bokført. Bestemmelsene krever blant annet utarbeiding av kundespesifikasjon og leverandørspesifikasjon. Dette medfører at salgs- og kjøpstransaksjoner bokføres i kontospesifikasjonen på et tidligere tidspunkt enn de rapporteres til statsregnskapet, og innebærer kundefordringer og leverandørgjeld i kontospesifikasjonen.

6.3 Oppstilling av bevilgningsrapporteringen

Tabell 11 Tabellen viser samlede tildelinger og regnskapstall for utgifts- og inntektskapitler for 2023. Den viser også beholdninger i kapitalregnskapet per 31.12.2023.

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2023	Merutgift (-) og mindreutgift
2410	Statens lånekasse for utdanning	01	Driftsutgifter	A, B	443 267 000	445 052 902	-1 785 902
2410	Statens lånekasse for utdanning	45	Større utstyrsinnkjøp og vedlikehold		50 193 000	32 585 165	17 607 835
2410	Statens lånekasse for utdanning	70	Utdanningsstipend	A	3 775 926 000	3 723 061 853	52 864 147
2410	Statens lånekasse for utdanning	71	Andre stipend	A	570 111 000	567 080 843	3 030 157
2410	Statens lånekasse for utdanning	72	Rentestøtte	A	2 430 310 000	2 384 979 201	45 330 799
2410	Statens lånekasse for utdanning	73	Avskrivninger	A	984 962 000	950 240 640	34 721 360
2410	Statens lånekasse for utdanning	74	Tap på utlån	A	297 500 000	283 357 011	14 142 989
2410	Statens lånekasse for utdanning	90	Økt lån på rentegjeld	A	36 906 343 000	37 460 895 148	-554 552 148
Sum utgiftsført					45 458 612 000	45 847 252 763	
Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2023	Merinntekt og mindreinntekt(-)
5310	Statens lånekasse for utdanning	04	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	A	5 000 000	5 099 123	99 123
5310	Statens lånekasse for utdanning	29	Termingebyr	A	1 716 000	1 655 609	-60 391
5310	Statens lånekasse for utdanning	89	Purregebyr	A	101 025 000	103 723 488	2 698 488
5310	Statens lånekasse for utdanning	90	Redusert lån og rentegjeld	A	12 629 184 000	12 471 262 695	-157 921 305
5310	Statens lånekasse for utdanning	93	Omgjøring av studielån til stipend	A	8 042 965 000	7 965 559 270	-77 405 730
5617	Renter fra Statens lånekasse for utdanning	80	Renter	A	9 015 420 000	9 144 333 769	128 913 769
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse inntekter		0	4 099	
5700	Inntekter til Folketrygden	72	Arbeidsgiveravgift til Folketrygden		0	36 630 612	
Sum inntektsført					29 795 310 000	29 728 268 666	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						16 118 984 097	
Kapitalkontoer							
60081001	Norges Bank KK /innbetalinger					23 524 909 138	
60081002	Norges Bank KK/utbetalinger					-39 670 928 256	
702950	Endring i mellomværende med statskassen					27 035 021	
Sum rapportert						0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12.)							
Konto	Tekst				2023	2022	Endring
630002	Utlån til statsbanker under Kunnskapsdepartementet				256 722 042 835	239 697 969 652	17 024 073 183
702950	Mellomværende med statskassen				63 669 159	36 634 139	27 035 021

Note A – Forklaring av samlet tildeling

Tabell 12. Tabellen viser en oversikt over samlet tildeling fordelt på kapitler og poster

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
241001	7 221 000	436 046 000	443 267 000
241045	14 047 000	36 146 000	50 193 000
241070		3 775 926 000	3 775 926 000
241071		570 111 000	570 111 000
241072		2 430 310 000	2 430 310 000
241073		984 962 000	984 962 000
241074		297 500 000	297 500 000
241090		36 906 343 000	36 906 343 000
Sum kap. 2410	21 268 000	45 437 344 000	45 458 612 000
531004		5 000 000	5 000 000
531029		1 716 000	1 716 000
531089		101 025 000	101 025 000
531090		12 629 184 000	12 629 184 000
531093		8 042 965 000	8 042 965 000
Sum kap. 5310		20 779 890 000	20 779 890 000
561780		9 015 420 000	9 015 420 000
Sum kap. 5617		9 015 420 000	9 015 420 000

Note B – Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Tabell 13. Tabellen viser brukte fullmakter og mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-) / mindreutgift	Merutgift(-) / mindre-utgift etter avgitte belastnings-fullmakter	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp ²⁷	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
241001		-1 785 902	-1 785 902	- 1 785 902	21 802 300	-1 785 902
241045	Kan overføres Kan nyttes under post 01	17 607 835	17 607 835	17 607 835		17 607 835
241070	Overslags-bevilgning	52 864 147	52 864 147	Ikke aktuell		
241071	Overslags-bevilgning	3 030 157	3 030 157	Ikke aktuell		
241072	Overslags-bevilgning	45 330 799	45 330 799	Ikke aktuell		
241073	Overslags-bevilgning	34 721 360	34 721 360	Ikke aktuell		
241074		14 142 989	14 142 989	Ikke aktuell		
241090	Overslags-bevilgning	- 554 552 148	- 554 552 148	Ikke aktuell		
531004		99 123	99 123	Ikke aktuell		
531029		-60 391	-60 391	Ikke aktuell		
531089		2 698 488	2 698 488	Ikke aktuell		
531090		-157 921 305	-157 921 305	Ikke aktuell		
531093		-77 402 730	-77 402 730	Ikke aktuell		
561780		128 913 769	128 913 769	Ikke aktuell		

²⁷ Maksimalt beløp som kan overføres er fem prosent av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24, eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet «kan overføres». Se rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Tilsagnsfullmakter

Stortinget har i statsbudsjettet 2023 gitt fullmakter til Kunnskapsdepartementet, og følgende tilsagnsfullmakter er delegert til Lånekassen:

- Fullmakt til å gi tilsagn om å utbetale lån og stipend for første halvår 2024 etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2023, jf. kap. 2410, postene 70, 71, 72 og 90, samt kap. 5617, post 80. Se tilsagnsfullmakt nr. 3 i Innst. 12 S (2022–2023), jf. Prop. 1 S (2022–2023).
- Fullmakt til å gi tilsagn om å omgjøre lån til stipend første halvår 2024 etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2023, jf. kap. 2410, post 50. Se tilsagnsfullmakt nr. 4 i Innst. 12 S (2022–2023), jf. Prop. 1 S (2022–2023).

Fullmakt til føringer på mellomværende med statskassen

Kunnskapsdepartementet gir Lånekassen fullmakt til å inntektsføre utestående midler mot Konverteringsfondet i samme periode som konvertering av lån til stipend gjøres, og mot Lånekassens mellomværende med statskassen, jf. Prop. 1 S (2022–2023). Mellomværende utlignes i påfølgende periode når oppgjøret blir overført fra Konverteringsfondet.

Fullmakt til å overskride driftsbevilgning mot tilsvarende merinntekt og andre fullmakter

Kunnskapsdepartementet har i tildelingsbrevet for 2023 delegert fullmakt til å:

nettoføre ved utskifting av utstyr på post 01, slik at inntekter fra salg av brukt utstyr kan føres på post 01, jf. punkt 2.2 i rundskriv R-110

inngå leieavtaler og avtaler om kjøp av tjenester utover budsjettåret, jf. punkt 2.3 i rundskriv R-110
overskride tildelingen på post 01 med inntil 2 prosent av bevilgningen mot tilsvarende merinntekter, jf. punkt 2.4 i rundskriv R-110

omdisponere inntil 5 pst. av bevilgningen under post 01 til post 45, jf. punkt 2.5 i rundskriv R-110
overskride driftsbevilgningen med inntil 5 pst. til investeringsformål, mot tilsvarende innsparing i 3 etterfølgende budsjettår, jf. punkt 2.6 i rundskriv R-110

Fullmaktene må disponeres i tråd med vilkårene Finansdepartementet har satt i rundskriv R-110.

Fullmakt til belastning av kap. 471 post 71 erstatninger

Kunnskapsdepartementet gir Lånekassen fullmakt til å belaste kapittel 471 Statens erstatningsansvar og Stortingets rettferdsvederlagsordning, post 71 Erstatningsansvar m.m. for erstatninger som er omfattet av rundskriv G-01/2017 fra Justis- og beredskapsdepartementet. Departementet presiserer at Lånekassen er ansvarlig for at vilkårene for å utgiftsføre erstatningsutbetalinger på kap. 471 post 71 er oppfylte i henhold til rundskrivets bestemmelser, og at Justis- og beredskapsdepartementet varsles i henhold til rundskrivets punkt 4. Fullmakt er ikke benyttet i 2023.

Mulig overførbart beløp

Lånekassen har en merutgift på kap. 2410 post 01 som beløper seg til -1 785 902 kroner. Ubrukt bevilgning på kap. 2410 post 45, med stikkordene kan overføres/kan nyttes under post 01, utgjør 17 607 835 kroner, som overføres neste budsjettår. Netto mulig overførbart beløp fra 2023 til 2024 er 15 821 933 kroner. Mulig overføring er en beregning, og virksomheten kan søke overføring av ubrukte bevilgninger til overordnet departement.

6.4 Oppstilling av artskontorrapporteringen

Tabell 14. Tabellen viser artskontorrapporteringen for 2023 og sammenlignbare tall for 2022.

	Note	2023	2022
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	5 099 123	16 701 844
Sum innbetalinger fra drift		5 099 123	16 701 844
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	294 145 514	262 581 847
Andre utbetalinger til drift	3	182 568 950	176 433 003
Sum utbetalinger til drift		476 714 464	439 014 850
Netto rapporterte driftsutgifter		471 615 341	422 313 006
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	54	2
Sum investerings- og finansinntekter		54	2
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	920 467	971 957
Utbetaling av finansutgifter	4	3 189	2 510
Sum investerings- og finansutgifter		923 656	974 467
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		923 603	974 466
Netto utbetalt utlån			
Netto utbetalt utlån	9	17 024 073 183	15 039 821 138
Sum netto utbetalt utlån		17 024 073 183	15 039 821 138
Netto innkrevingsvirksomhet som gjelder låneordning			
Inntekter som gjelder låneordning			
Renteinntekter	6	6 759 354 568	3 184 509 821
Renteinntekter – rentestøtte	6	2 384 979 201	1 106 027 209
Gebyrinntekter	6	105 379 098	80 448 294
Sum inntekter som gjelder låneordning (A)		9 249 712 867	4 370 985 323
Kostnader som gjelder låneordning			
Rentekostnader – rentestøtte	7	2 384 979 201	1 106 027 209
Tap på utlån	7	283 357 011	281 043 603
Sum kostnader som gjelder låneordning (B)		2 668 336 213	1 387 070 812
Netto innkreving som gjelder låneordning (A-B)		6 581 376 654	2 983 914 512
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	5 240 383 336	5 580 554 714
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		5 240 383 336	5 580 554 714
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
Tilfeldige inntekter (Inntektsføring foreldede poster) konto 5309		4 099	1 630
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		36 630 612	32 270 211
Erstatningskrav som belastes 0471		0	-394 546
Netto rapporterte utgifter på felleskapitler		36 634 711	31 877 294
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		16 118 984 097	18 027 871 517
Oversikt over mellomværende med statskassen			

Eiendeler og gjeld	Note	2023	2022
Fordringer på ansatte		0	27 333
Mellomværende med konverteringsfondet		79 593 912	52 246 314
Skyldig skattetrekk og andre trekk		-11 065 109	-10 239 487
Skyldige offentlige avgifter		0	-1 884
Avsatt pensjonspremie til Statens pensjonskasse		-4 676 714	-5 265 640
Lønn (negativ netto, for mye utbetalt lønn m.m.)		0	275
Differanser på bank og uidentifiserte innbetalinger		-182 929	-132 773
Sum mellomværende med statskassen	8	63 669 159	36 634 139

Note 1 – Innbetalinger fra drift

Tabell 15. Tabellen viser innbetalinger fra drift for 2023 og sammenlignbare tall fra 2022.

	2023	2022
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer		
Refusjon av ODA-godkjente utgifter til avskrivning av utdanningslån ²⁸	5 099 123	16 701 844
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	5 099 123	16 701 844
Sum innbetalinger fra drift	5 099 123	16 701 844

Note 2 – Utbetalinger til lønn

Tabell 16. Tabellen viser lønnsutbetalinger for 2023 og sammenlignbare tall fra 2022.

	2023	2022
Lønn ²⁹	247 844 365	231 359 239
Arbeidsgiveravgift ³⁰	36 630 612	32 270 211
Pensjonsutgifter ³¹	19 438 366	6 454 117
Sykepenges og andre refusjoner	-13 783 907	-11 505 549
Andre ytelser	4 016 079	4 003 830
Sum utbetalinger til lønn	294 145 514	262 581 847
Antall årsverk ³²	330	330

²⁸ Refusjon til dekning av avskrivninger av lån til kvotestudenter. Ordningen fases ut og vil naturlig reduseres fra år til år.

²⁹ Lønnsutgiftene har i 2023 økt med ca. 7 prosent. Dette skyldes hovedsakelig effekten av lønnsoppgjør.

³⁰ Økningen skyldes økning i lønn og pensjonskostnader. I 2023 har det også vært forhøyet arbeidsgiveravgift på inntekt over 750 000 kroner.

³¹ Pensjonsutgiftene i 2022 var ekstraordinære og skyldtes en kombinasjon av at premieoverskuddet fra 2020 i gammel ordning ble avregnet i 2022-regnskapet. Det beregnes arbeidsgiveravgift av pensjonsutgiftene.

³² Årsverk iht. PM-2019-13 Definisjon av utførte årsverk, uttrekk etter standardrapport fra DFØ.

Note 3 – Andre utbetalinger til drift

Tabell 17. Tabellen viser utbetalinger til drift for 2023 og sammenlignbare tall fra 2022.

	2023	2022
Husleie	21 011 828	19 779 798
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	23 989	218 013
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	6 730 424	6 442 217
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	1 062 017	927 676
Mindre utstyrsanskaffelser ³³	1 228 965	5 989 037
Programvarelisenser og leie av maskiner ³⁴	33 517 624	25 180 078
Kjøp av konsulent tjenester ³⁵	28 737 066	33 522 955
Kjøp av konsulent tjenester post 45 ³⁶	32 585 165	25 006 449
Kjøp av andre eksterne tjenester ³⁷	43 377 367	41 314 032
Reiser og diett	2 741 053	2 337 394
Kontorrekvisita, kurs, telefon, porto m.m. ³⁸	7 439 788	11 152 584
Medlemskontingenter og gaver	214 138	180 043
Transaksjonskostnader m.m.	3 899 525	4 382 727
Sum andre utbetalinger til drift	182 568 950	176 433 003

Note 4 – Finansinntekter og finansutgifter

Tabell 18. Tabellen viser finansinntekter for 2023 og sammenlignbare tall fra 2022.

	2023	2022
Innbetaling av finansinntekter		
Valutagevinst	54	2
Sum innbetaling av finansinntekter	54	2

Tabell 19. Tabellen viser finansutgifter for 2023 og sammenlignbare tall fra 2022.

	2023	2022
Utbetaling av finansutgifter		
Renteutgifter	3 189	2 435
Valutatap	1	75
Sum utbetaling av finansutgifter	3 189	2 510

³³ Kostnadsnivået i 2023 er lavt som følge av at det i 2022 ble foretatt en større utskiftingssyklus av PCer. En større utskifting av PCer gjennomføres hvert fjerde år.

³⁴ Økningen i lisenskostnader skyldes hovedsakelig faseforskyvninger. 2023-kostnaden for Microsoft Enterprise-avtalen på 5,2 mill. kroner ble bokført i februar 2023 i stedet for desember 2022.

³⁵ Reduksjonene skyldes at det i 2023 har vært større aktivitet på oppgaver knyttet til post 45.

³⁶ I 2023 er konsulentbruken knyttet til tildelte midler på kap. 2410 post 45 for utvikling av ny saksmodul og fleksible støtteordninger. I tillegg til bruk av ekstern bistand er det registrert nærmere 13500 interne timer..

³⁷ Økningen skyldes hovedsakelig nye utviklingstiltak og nye IT sikkerhetsbehov, ekstern bistand i forbindelse med midlertidig fravær

³⁸ Kostnadsnivået er tilbake til normalnivå etter at Lånekassens 75 års jubileumssamling ble avholdt i 2022.

Note 5 – Utbetaling til investeringer

Tabell 20. Tabellen viser utbetalinger til investeringer for 2023 og sammenlignbare tall fra 2022.

	2023	2022
Utbetaling til investeringer		
Inventar	388 495	930 561
Videokonferanseutstyr	531 972	41 396
Sum utbetaling til investeringer	920 467	971 957

Note 6 – Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

Tabell 21. Tabellen viser gebyr- og renter for 2023 og sammenlignbare tall fra 2022.

	2023	2022
Purregebyr	103 723 488	78 787 517
Termingebyr	1 655 609	1 660 776
Sum gebyrinntekter	105 379 098	80 448 294
Renteinntekter – Rentebelastning	5 861 566 972	2 678 756 330
Renteinntekter - Rentes renter	66 323 925	20 486 766
Renteinntekter – Forsinkelsesrenter	391 312 355	276 542 534
Renteinntekter ved overkurs	54 742	230 631
Rentekostnader ved underkurs	- 11 860 326	- 12 171 841
Renteinntekter - Rentebelastning ved betalingsvilkår (80-post)	451 956 899	220 665 401
Sum renteinntekter uten netto rentestøtte	6 759 354 568	3 184 509 821
Renteinntekter - Renter på A-lån = Netto rentestøtte	2 384 979 201	1 106 027 209
Sum renteinntekter	9 144 333 769	4 290 537 030
Sum gebyr- og renteinntekter	9 249 712 867	4 370 985 323

Som i samfunnet ellers har utviklingen i rentenivået i løpet av 2023 hatt stor påvirkning på Lånekassens inntekter ved rentebelastning og utgifter i form av rentestøtte på ikke rentebærende lån til kunder i utdanning, se også note 7. I 2023 hadde Lånekassen renteinntekter på 9 144 333 769 kroner som er en vesentlig økning sammenlignet med 2022, hvor renteinntektene utgjorde 4 290 537 030 kroner. Det var også en økning i purregebyrene. Dette kan ha sammenheng med at vi nå er tilbake til ordinær ordning med betalingsutsettelse i motsetning til ordningen med utvidet anledning til bruk av betalingsutsettelse som var et virkemiddel under pandemien og ordningen ble avvirket i 2022.

Rentene i Lånekassen blir fastsatt på grunnlag av et gjennomsnitt av de fem beste tilbudene om boliglån i markedet. Dette gjennomsnittet kalles basisrenten. Fra basisrenten blir det trukket 0,15 prosentpoeng. Dette beregningsgrunnlaget gjelder både flytende og fast rente i Lånekassen. Både flytende og fast rente blir fastsatt annenhver måned.

Det er Finanstilsynet som observerer utviklingen av boliglånsrentene og fastsetter basisrenten. Denne basisrenten er utgangspunktet for beregning av rentesatsene i Lånekassen. Modellen baserer seg på data som bankene er forpliktet til å rapportere inn til Finansportalen.

Observasjonsperioden for flytende rente er to måneder, med to måneders opphold før renten trer i kraft. For fast rente er observasjonsperioden på én måned, med én måneds opphold før virkedato.

Rentesatsen økes hvis lånet blir oppsagt i henhold til «Lov om renter ved forsinket betaling» (forsinkelses-renteloven). Forsinkelsesrenten fastsettes to ganger i året av Finansdepartementet, med virkning fra 1. januar og 1. juli. Den følger styringsrenten til Norges Bank med et påslag på minst 8

prosentpoeng. Forsinkelsesrenten var 10,75 prosent i første halvår og 11,75 prosent i andre halvår 2023. Dersom lånet blir sagt opp, vil det fra oppsigelsen løpe forsinkelsesrenter av hele gjelden.

Rentestøtte blir beregnet og er et uttrykk for hvor mye staten subsidierer lånedelen av støtteordningene ved at utdanningslån er rentefrie i utdanningstiden. Kostnaden dekkes under post 72 rentestøtte, jf. note 7.

Tabell 22. Tabellen viser ordinære rentesatser for 2023

Tidsrom	Flytende rente	Fast rente i 3 år	Fast rente i 5 år	Fast rente i 10 år
01.11.–31.12.2023	4,419 %	5,242 %	4,755 %	4,803 %
01.09.–31.10.2023	3,948 %	4,879 %	4,160 %	4,583 %
01.07.–31.08.2023	3,668 %	4,266 %	4,131 %	4,141 %
01.05.–30.06.2023	3,532 %	4,227 %	4,131 %	4,112 %
01.03.–30.04.2023	3,338 %	4,054 %	3,928 %	3,928 %
01.01.–28.02.2023	2,979 %	4,611 %	4,535 %	4,525 %

Note 7 – Kostnader låneordning, tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

Tabell 23. Tabellen viser kostnader som gjelder låneordningen for 2023 og sammenlignbare tall fra 2022.

	2023	2022
Renter på A-lån (ikke rentebærende lån)	2 836 936 100	1 326 692 610
Rentebelastning ³⁹	- 451 956 899	- 220 665 401
Rentestøtte	2 384 979 201	1 106 027 209
Tap på utlån	283 357 011	281 043 603
Sum kostnader låneordning	2 668 336 213	1 387 070 812

Tabell 24. Tabellen viser stipend og avskrivninger for 2023 og sammenlignbare tall fra 2022.

	2023	2022
Utdanningsstipend	3 723 061 853	4 101 865 004
Andre stipend	567 080 843	666 003 097
Sum stipend	4 290 142 696	4 767 868 101
Rettighetsbaserte avskrivninger	950 240 640	812 686 612
Sum stipend og avskrivninger	5 240 383 336	5 580 554 714

I 2022 utgjorde ordningen med strømstipend hele 512 554 495 kroner av utdanningsstipend. Denne ordningen er ikke videreført i 2023.

Samlede stipendkostnader tilknyttet studiestøtteordningen

Tabell 25. Tabellen viser stipendkostnader, lån som er omgjort til stipend og samlede stipendkostnader for de to siste årene.

	2023	2022
Stipend til elever og studenter	4 290 142 696	4 767 868 101
Konvertert fra lån til stipend ⁴⁰	7 965 559 270	7 870 620 752
Samlede stipendkostnader pr. år	12 255 701 966	12 638 488 853

³⁹ Rentebelastning av kunder ved avsluttet utdanning.

⁴⁰ Konvertert lån avviker mellom Lånekassens og konverteringsfondets regnskap da konverteringer, som følge av kontantprinsippet, føres i fondet måneden etter at omgjøring er gjort i Lånekassens regnskap.

Det er verdt å merke seg at «konvertert fra lån til stipend» finansieres av konverteringsfondet og framkommer som en del av netto utbetalte utlån i artskontorrapporten, jf. note 9 og 10. Skal man få en total oversikt over hvor mye stipend som er innvilget gjennom studiestøtteordningen, må lån som er omgjort til stipend legges til stipendkostnadene.

Avskrivninger (rettighetsbaserte ettergivelser)

Post 73 dekker utgifter til ulike ordninger med ettergivelser av utdanningslån.

Tabell 26. Tabellen viser avskrivninger fordelt på ulike ordninger for 2023 og sammenlignbare tall for 2022.

	2023	2022
Ettergivelse for lærere	66 403 453	52 564 516
Ettergivelse, distriktsettergivelse ⁴¹	179 235 511	129 904 420
Ettergivelse, kvoteordning ⁴²	7 252 538	10 787 649
Ettergivelse pga. dødsfall	81 255 967	86 137 715
Ettergivelse ved sykdom, arbeidsuførhet og alderspensjon	504 860 933	444 787 449
Rentefritak	110 433 875	88 011 986
Automatisk avskrivning av små restsaldoer ved innfrielse	798 363	492 878
Sum avskrivninger	950 240 640	812 686 612

Tap på utlån

Lånekassen yter lån til livsopphold og utdanningskostnader på grunnlag av lovfestede rettigheter. Det foretas ingen kredittvurdering av låntakerne, og det kreves ikke sikkerhet for lånet. Slike usikrede lån vil normalt være forbundet med en høyere tapsrisiko enn ordinære, pantsikrede banklån hvor långiver har hatt anledning til å vurdere kundenes kredittverdighet på forhånd.

I Lånekassens utlånportefølje er det også inkludert lån som må defineres som tapsutsatte. Risikoen for tap vil være særlig stor innenfor beholdningen av oppsagte lån. I tillegg til oppsagte lån vil det også være risiko for tap blant de lånene der det er gitt lettelser i betalingsvilkårene, men hvor lånet ikke er misligholdt.

Lånekassen avskriver fordringen når den overføres til Skatteetaten (SI) på permanent basis⁴³. I tillegg avskrives fordringer som i henhold til fastsatte regler i tilbakebetalingsforskriften kapittel 6 med sikkerhet kan karakteriseres som tapte.

Tabell 27. Tabellen viser tap på utlån de siste to årene.

	2023	2022
Avskrevet som tap, uerholdelig	6 897 748	1 401 436
Avskrevet som tap, gjeldsordning	50 497 238	51 208 206
Avskrevet som tap og overført til Skatteetaten (SI)	225 962 025	228 433 961
Tap på utlån ⁴⁴	283 357 011	281 043 603

Inkassosaker hvor innfordringen ikke har hatt vesentlig fremgang tre år etter oppsigelse, blir overført til Skatteetaten (SI) på permanent basis. Disse kundene mister alle rettigheter i Lånekassen, også muligheten til å få ny støtte.

For mer informasjon se årsrapportens kap. 4.

⁴¹ Ordningen omfatter Finnmark og enkelte kommuner i Nord-Troms, samt ettergivelse for leger i enkelte kommuner.

⁴² Ordningen omfatter hovedsakelig borgere fra u-land.

⁴³ Statens inntekter av fordringer som er permanent overført til Skatteetaten (SI) inntektsføres på kap. 4618 Skatteetaten, post 85 Inngått på tapsførte lån mv.

⁴⁴ Tap på utlån er en rammebevilgning.

Note 8 – Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

Tabell 28 Tabellen viser forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

	2023	2023	Forskjell
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	
Finansielle anleggsmidler			
Utlån (statsbanker)	253 027 513 720	0	253 027 513 720
Sum	253 027 513 720	0	253 027 513 720
Omløpsmidler			
Opptjent renteinntekt	3 694 529 115	0	3 694 529 115
Opptjent gebyrinntekt	92 064 724	0	92 064 724
Kundefordringer	30 953	0	30 953
Andre fordringer ⁴⁵	79 593 912	79 593 912	0
Sum	3 866 218 704	79 593 912	3 786 624 792
Langsiktig gjeld			
Lånemellomværende med staten (statsbanker)	-253 027 513 720	0	-253 027 513 720
Sum	-253 027 513 720	0	-253 027 513 720
Kortsiktig gjeld			
Rentegjeld til staten	-3 694 529 115	0	-3 694 529 115
Leverandørgjeld	-6 964 784	0	-6 964 784
Skyldig skattetrekk og andre trekk	-11 065 109	-11 065 109	0
Skyldige offentlige avgifter	0	0	0
Ikke-inntektsførte gebyrer	-92 064 724	0	-92 064 724
Annen kortsiktig gjeld	-182 929	-4 859 643	4 676 714
Sum	-3 804 806 662	-15 924 752	3 788 881 910
Sum	61 412 042	63 669 159	-2 257 117

Note 9 – Netto utbetalt lån

Endring i lånebeholdningen

Tabell 29. Tabellen viser netto utbetalt lån for 2023 og sammenlignbare tall for 2022

	2023	2022
Opptak nye lån i året (kap. 2410 post 90)	37 460 895 148	34 992 905 209
Nedbetaling avdrag (kap. 5310 post 90)	-12 471 262 695	-12 082 463 319
Innbetaling fra Konverteringsfondet (kap. 5310 post 93)	-7 965 559 270	-7 870 620 752
Netto utbetalt lån	17 024 073 183	15 039 821 138

Lånekassens utlånsportefølje består hovedsakelig av ikke-rentebærende lån til kunder i utdanning, rentebærende lån til kunder i tilbakebetalingsfasen, samt opptjente, ikke-betalte renter og gebyrer. I tillegg er det inkludert noen ikke-rentebærende lån og omkostninger til kunder i tilbakebetalingsfasen. Låntakere i tilbakebetalingsfasen kunne i 2023 velge mellom fast rente med tre, fem eller ti års bindingstid, eller flytende rente, se også note 6.

⁴⁵ Andre fordringer består av Lånekassens tilgodehavende fra konverteringsfondet på 79 593 912 kroner

Tabell 30. Tabellen viser hvordan lånebeholdningen fordeler seg i 2023 med sammenlignbar totalsum for 2022:

Beholdning	Tildeling 2023	Flytende rente 2023	3 års fastrente 2023	5 års fastrente 2023	10 års fastrente 2023	Totalsum 2023	Totalsum 2022
Ikke-rentebærende lån ⁴⁶	72 018 703 173	1 434 485 351	0	0	12 537	73 453 201 061	69 997 050 294
Rentebærende lån	0	175 563 006 595	363 961 678	1 504 053 627	2 142 072 612	179 573 094 512	167 400 729 842
Omkostninger og ufordelt saldo	-30 434	1 240 432	0	0	8 149	1 218 147	1 731 854
Sum utlån	72 018 672 739	176 998 732 378	363 961 678	1 504 053 627	2 142 093 298	253 027 513 720	237 399 511 991
Renter totalt	196 129 572	3 463 491 699	2 598 395	9 788 485	22 520 964	3 694 529 115	2 298 457 661
Sum utlån og renter	72 214 802 311	180 462 224 077	366 560 073	1 513 842 111	2 164 614 262	256 722 042 835	239 697 696 652
Gebyrer totalt	8 221 980	83 558 272	19 090	100 042	165 340	92 064 724	87 640 383
Sum totalt	72 223 024 291	180 545 782 348	366 579 163	1 513 942 154	2 164 779 603	256 814 107 559	239 785 610 035

⁴⁶ Ikke rentebærende lån i flytende rente inneholder kunder i delvis utdanning.

Note 10 – Konverteringsfondet

Basisstøtte til studenter i høyere utdanning og elever i videregående opplæring uten ungdomsrett utbetales som lån. Basisstøtte består av et ordinært lån og et omgjøringslån som senere kan bli gjort om til stipend.

Studenter i høyere utdanning kan få inntil 25 prosent av basislånet gjort om til stipend på grunnlag av bestått eksamen, og inntil 15 prosent omgjort til stipend på grunnlag av fullført grad. Elever og studenter i såkalt «annen utdanning» beholder den gamle ordningen der inntil 40 prosent av basislånet kan bli gjort om til stipend ved fullført eksamen. I tillegg må man være borteboer og inntekt og formue må være lavere enn gjeldende grenser.

I 2022 kom det til en ordning med utdanningsstipend til fagarbeider. Dette er en forsøksordning som skulle gå over 2 år og avsluttes i 2023. Penger er bevilget via konverteringsfondet, men det er ikke tatt stilling til om dette er en ordning som skal videreføres.

For å sikre at midler øremerkes for omgjøring fra lån til stipend i hele den mulige omgjøringsperioden, er det etablert et konverteringsfond som skal ivareta Lånekassens finansieringsbehov i forbindelse med ordningen. Kunnskapsdepartementet utbetaler årlig en avsetning til konverteringsfondet. Avsetningens størrelse baseres på Lånekassens estimat for hvor stor andel av årets utbetalte lån som antas omgjort til stipend de neste årene. Stipendkostnaden som påløper ved omgjøring av lån betales fra konverteringsfondet hver måned.

Konverteringsfondet er etablert som et selvstendig fond med egne statutter og regnskap. Årsregnskapet til fondet publiseres på Lånekassens nettside.

Konverteringsfondets kostnader

Det er påløpt 7 965 559 270 kroner i Lånekassens regnskap som omgjøring fra lån til stipend i 2023 jf. note 7 og 9. Det er betalt 7 938 211 672 kroner fra konverteringsfondet til Lånekassen i 2023. Årsaken til dette avviket er at konverteringsfondet betaler etterskuddsvis pr. måned til Lånekassen. Det fører til at regnskapet i konverteringsfondet alltid vil være litt forskjellig fra Lånekassens regnskap. I beløpet som er påløpt i Lånekassens regnskap i 2023, utgjør omgjøringsstipend korona 890 400 kroner. Den nye stipendordningen for fagarbeider utgjorde 1 032 915 kroner av fondets utgifter.

Konsekvenser for Lånekassens utlån

Som følge av at deler av eller hele lånet omgjøres til stipend ved bestått utdanning, vil studenter og kunder i tilbakebetalingsfasen som ikke har bestått alle eksamener, ha mer gjeld til Lånekassen enn om alle eksamener var bestått. Konverteringsfondets beholdning på 10 714 432 332 kroner pr. 31.12.2023 er et uttrykk for hvor mye av Lånekassens utlån som forventes nedskrevet som følge av omgjøring fra lån til stipend.

Arsrapport-2023-Statens lanekasse for utdanning

Endelig revisjonsrapport

2024-03-15

Opprettet:	2024-03-15
Av:	Steffen Walstad (steffen.walstad@lanekassen.no)
Status:	Signert
Transaksjons-ID:	CBJCHBCAABAAIao1et4RDoVsa-cntZbDgYfwtZRpEdCh

"Arsrapport-2023-Statens lanekasse for utdanning"-historikk

- Dokument opprettet av Steffen Walstad (steffen.walstad@lanekassen.no)
2024-03-15 - 08:06:37 GMT
- Dokument sendt via e-post til Kjetil Moen (kjetil.moen@lanekassen.no) for signering
2024-03-15 - 08:06:45 GMT
- E-postmelding vist av Kjetil Moen (kjetil.moen@lanekassen.no)
2024-03-15 - 08:17:50 GMT
- Dokument e-signert av Kjetil Moen (kjetil.moen@lanekassen.no)
Signaturdato: 2024-03-15 - 08:33:09 GMT - Tidskilde: server
- Avtale fullført.
2024-03-15 - 08:33:09 GMT